

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ та ЗАВДАННЯ

для практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«НОРМАТИВНА БАЗА ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

*(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 1 та 2 курсів
денної та 2 курсу заочної форм навчання
за спеціальності 183 – Технології захисту навколишнього середовища)*

**Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2021**

Методичні рекомендації та завдання для практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Нормативна база природоохоронної діяльності» (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 1 та 2 курсів денної та 2 курсу заочної форм навчання за спеціальності 183 – Технології захисту навколишнього середовища) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. : Ю. Л. Коваленко, Н. О. Телюра. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 2021. – 76 с.

Укладачі: канд. техн. наук, ст. науч. співроб. Ю. Л. Коваленко,
канд. техн. наук, доц. Н. О. Телюра

Рецензент

В. Є. Бекетов, кандидат технічних наук, доцент кафедри інженерної екології міст, Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

*Рекомендовано кафедрою інженерної екології міст, протокол № 1
від 28.08.2019.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
Практична робота № 1 ТЕРМІНИ, ВИЗНАЧЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ.....	7
Практична робота № 2 ВПЛИВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА ПОКРАЩЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В РЕГІОНІ	9
Практична робота № 3 ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРАКТИК З ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ	13
Практична робота № 4 ПРАВОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СПІВТОВАРИСТВА ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ.....	16
Практична робота № 5 ПРЕДМЕТНІ СФЕРИ РЕГУЛЮВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА (частина 1).....	19
Практична робота № 6 ПРЕДМЕТНІ СФЕРИ РЕГУЛЮВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА (частина 2).....	22
Практична робота № 7 ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ) (частина 1)	24
Практична робота № 8 ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ) (частина 2).....	32
Практична робота № 9 ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРОК ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ).....	35
Практична робота № 10 ЗЕЛЕНА КНИГА ПРО ЮРИДИЧНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ.....	43

Практична робота № 11 KEYC «ПРО ОЦІНКУ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ».....	48
Практична робота № 12 ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ТА УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ: АНАЛІТИЧНИЙ ПОРІВНЯЛЬНИЙ ОГЛЯД ЄВРОПЕЙСЬКОГО Й УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ В УКРАЇНІ.....	57
Практична робота № 13 ОКРЕМІ ВИПАДКИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ГРОМАДСЬКІ СЛУХАННЯ У ПРОЦЕДУРІ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ТА ЙОГО АНАЛІЗ.....	62
Практична робота № 14 ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОЦЕДУРИ ОВД: АНАЛІЗ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	66
Практична робота № 15 ВИКОНАННЯ УКРАЇНОЮ МІЖНАРОДНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ З ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни складена відповідно до навчального плану підготовки бакалаврів напряму 183 – Технології захисту навколишнього середовища, галузі знань 18 – Виробництво та технології.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: нормативно-правова база охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки. Особливості нормативно-правового забезпечення охорони окремих компонентів довкілля. Система державного нагляду (контролю) у сфері охорони довкілля.

Метою викладання даної навчальної дисципліни є формування у студентів знань стосовно нормативно-правового забезпечення природоохоронної діяльності, особливості її практичної реалізації в Україні та інших країнах.

Програмний результат навчання – уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення.

Результати навчання за дисципліною:

- застосовувати нормативно-правові акти з охорони довкілля до професійної аудиторії та широкого загалу;
- виявляти факти екологічних правопорушень, аналізувати причини їх виникнення та аргументувати необхідність усунення;
- оцінювати вплив на довкілля планованої діяльності, планувати природоохоронні заходи та пояснювати необхідність їх впровадження.

Відповіді з практичної роботи складають на листках формату А4: титульного аркушу; порядку виконання роботи з основними завданнями і їх вирішенням; основних висновків по роботі; списку використаної літератури.

Після виконання і відповідного оформлення практичної роботи, її подають до захисту. Зараховують тільки після захисту.

Практичну роботу виконує індивідуально кожен студент під керівництвом викладача в аудиторний час та самостійно доопрацьовує.

У випадку невиконання практичної роботи чи незадовільного її захисту, студент переробляє роботу та повторно захищає її.

Студента, який не виконав вчасно практичні роботи або не захистив їх до початку сесії, не допускають до складання екзамену з цієї дисципліни.

Практична робота № 1 ТЕРМІНИ, ВИЗНАЧЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ

Мета: аналізувати термінологічно-понятійний апарат нормативної бази природоохоронної діяльності; навчити досліджувати та фіксувати інформацію з термінологічно-понятійного апарату управління природокористуванням і охороною навколишнього природного середовища.

Актуалізація опорних знань:

1. Місце та нормативної бази природоохоронної діяльності в охороні навколишнього природного середовища, раціональному використанні природних ресурсів, забезпеченні екологічної безпеки життєдіяльності людини.

2. Суть та головна мета нормативної бази природоохоронної діяльності.

3. Основні завдання нормативної бази природоохоронної діяльності.

План:

1. Вступ.

2. Термінологічно-понятійний апарат нормативної бази природоохоронної діяльності.

3. Виконання завдання.

Зміст заняття

I. Обговорення теоретичних питань у вигляді диспуту, бесіди.

Вступ. Виконання цієї роботи має на меті навчити студентів застосовувати термінологічно-понятійний апарат нормативної бази природоохоронної діяльності. Цей матеріал дозволяє досліджувати, оцінювати та фіксувати інформацію, яка допомагає громадянам та державним органам влади вірно застосовувати відповідний термінологічно-понятійний апарат та уникати непорозуміння. Використання діючих нормативно-правових документів, а також проектів нових документів природоохоронного призначення та наукові публікації, у яких висвітлюються сучасні погляди з питань організації і управління у сфері охорони довкілля та забезпечення екологічної безпеки.

II. Виконання практичних завдань

1. З вищенаведеної інформації, щодо термінологічно-понятійного апарату нормативної бази природоохоронної діяльності та використовуючи словники-довідники потрібно скласти таблицю № 1.

Таблиця № 1 – Термінологічно-понятійний апарат нормативної бази природоохоронної діяльності

№	Термін	Пояснення
1.	Екологічне право	самостійна галузь права, що регулює відносини у сфері взаємодії суспільства та людини з навколишнім природним середовищем з метою охорони життя та здоров'я громадян, захисту їх екологічних прав і свобод, раціонального природокористування й забезпечення якості навколишнього природного середовища на користь теперішнього часу та майбутнього поколінь людей
2.	Екологічні правовідносини	
3.	Принципи екологічного права	
4.	Об'єкти екологічного права	
5.	Суб'єкти екологічного права	

2. Використовуючи інформацію з табл. 1. дати загальну характеристику екологічних правових відносин в Україні та навести їх відповідність нормам міжнародного екологічного права.

Запитання для самоконтролю:

1. Що таке екологічне право?
2. Що вивчає екологічне право?
3. Об'єктом екологічного права є: ...
4. Який характер носять принципи Стокгольмської декларації?
5. До яких наукових міжнародних досліджень спонукало проведення Стокгольмської конференції:...
6. Методи правового регулювання в теорії права?
7. Підходи до регламентації діяльності суб'єктів екологічних правовідносин?

Література:

1. Верховна Рада України : офіційний веб-сайт [Електронний ресурс] / Верховна Рада України; Управління комп'ютеризованих систем. – Київ : Верховна Рада України, 1994. – Веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show>
2. Природопользование: словарь-справочник / Н. Ф. Реймерс. – М. : Мысль, 1990. – 637 с.
3. Словник-довідник сучасних екологічних та природоохоронних термінів / [укл. Г. Є. Гончаренко, С. В. Совгіра]. – Київ : Наук. світ, 2010. – 67 с.
4. Сурмін, Ю. П. Енциклопедичний словник з державного управління / Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; [за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна]. – Київ : НАДУ, 2010. – 820 с.

Практична робота № 2 ВПЛИВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА ПОКРАЩЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В РЕГІОНІ

Мета: аналізувати передумови налагодження конструктивної взаємодії між органами місцевого самоврядування та місцевими державними адміністраціями у сфері здійснення природоохоронних заходів.

Актуалізація опорних знань:

1. Базові закони України «Про місцеве самоврядування в Україні» і «Про місцеві державні адміністрації»: їх роль і завдання.
2. Нормативна база у сфері здійснення природоохоронних заходів.

План:

1. Вступ.
2. Сфера діяльності оцінки впливу на довкілля.
3. Типи екологічних впливів.

Зміст заняття

I. Обговорення теоретичних питань у вигляді диспути, бесіди.

Вступ. Досвід багатьох країн свідчить про те, що загальнодержавний рівень є визначальним у регулюванні відносин, які виникають у сфері взаємодії суспільства і природи, але цим не обмежується вирішення всіх питань охорони довкілля, утвердження екологічної безпеки, раціонального використання природних ресурсів тощо. Досягти екологічної рівноваги неможливо без з'ясування причин кризових екологічних явищ. Лише при ґрунтовному виявленні та дослідженні процесів, що поглиблюють екологічну катастрофу, можна розробляти та реалізовувати заходи щодо оздоровлення навколишнього природного середовища.

В Україні національну екологічну політику окреслено в “Основних напрямках державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки”, затвердженої постановою Верховної Ради України від 5 березня 1998 р. № 188/98-ВР. Цей документ визначає не лише мету та пріоритетні завдання охорони довкілля, а й механізми їх реалізації, напрями гармонізації та інтеграції екологічної політики України. Саме на підставі цього документа, що поєднує стратегічні цілі з конкретними завданнями, розробляються державні програми в галузі охорони довкілля та екологічної безпеки.

Проте багато проблемних питань можуть і повинні вирішуватись на місцевому рівні. Це дає змогу врахувати екологічні інтереси населення відповідних територій при прийнятті рішень щодо розвитку продуктивних сил, передачі окремих природних об'єктів у користування юридичним і фізичним особам тощо. Через місцеві органи влади найбільш предметно реалізується принцип гармонійного збалансованого розвитку, а через систему місцевого екологічного управління здійснюється політика охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки, підтримки екологічного балансу. На місцевому рівні найповніше поєднуються духовні й екологічні інтереси населення, культурні й екологічні традиції. Ось чому

місцевим органам влади як управлінському механізму взаємодії суспільства й природи віддається пріоритет. Низка проблем та рішень, що приймаються породжена діяльністю, що здійснюється на місцевому рівні.

Місцеві органи влади будують і експлуатують комунальну інфраструктуру – системи питної води, каналізації тощо; проводять контроль за будівництвом житла і промислових об'єктів; встановлюють місцеві норми охорони навколишнього середовища; формують частку природоохоронного фонду тощо.

На вирішення проблем охорони навколишнього природного середовища впливають багато суб'єктів соціальних відносин, кожен з яких діє в межах повноважень, визначених законодавством і які разом становлять систему суспільно-державного регулювання охорони довкілля на місцевому рівні.

II. Виконання практичних завдань

1. Зробити опис питань, відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», які відносяться до екологічної компетенції територіальних громад.

2. Надати порівняльну таблицю усіх «ЗА» та «ПРОТИ» при налагодженні конструктивної взаємодії між органами місцевого самоврядування та місцевими державними адміністраціями у сфері здійснення природоохоронних заходів.

4. Розробити перелік питань, які необхідно розглянути під час налагодження конструктивної взаємодії між органами місцевого самоврядування та місцевими державними адміністраціями у сфері здійснення природоохоронних заходів.

5. Визначити та описати обсяги компетенції на рівні як базових законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» і «Про місцеві державні адміністрації», так і спеціальних законодавчих актів, які передбачають реалізацію згаданої компетенції в окремих сферах, їх гармонізацію між собою.

Запитання для самоконтролю:

1. Правові питання оцінки впливу на довкілля.

2. Принципи оцінки впливу на довкілля.
3. Строки проведення оцінки впливу на довкілля.
4. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку».
5. До якого виду оцінки впливу на довкілля пестицидів і агрохімікатів відносяться наступні критерії: швидкість дії, тривалість захисної дії, фітотоксичність, резистентність, післядія?
6. До якого виду оцінки впливу на довкілля пестицидів і агрохімікатів відносяться наступні критерії: ГДК, ОДК, CL50, Limхрон для теплокровних тварин, тератогенність, мутагенність та ін.?
7. До якого виду оцінки впливу на довкілля пестицидів і агрохімікатів відносяться наступні критерії: поведінка токсиканту у ґрунтовій, водній, наземній екосистемі, токсична дія на ґрунті, водні наземні біоіндикатори.

Література:

1. Екологія і закон: екологічне законодавство України : у 2 кн. / відп. ред. В. І. Андрейцев ; голов. ред. В. С. Ковальський ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – Київ : Юрінком Інтер, 1997.
2. Верховна Рада України : офіційний веб-сайт [Електронний ресурс] / Верховна Рада України; Управління комп'ютеризованих систем. – Київ : Верховна Рада України, 1994. – Веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show>
3. Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки : Постанова від 5 березня 1998 р. № 188/98-ВР / Верховної Ради України // Урядовий кур'єр. – 1998.
4. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР, зі змінами та доповненнями / Верховна Рада України // Відом. Верховної Ради. 1997. № 24. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

5. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV / Верховна Рада України // Відом. Верховної Ради. 1999. № 20-21. [Електронний ресурс] Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>

Практична робота № 3 ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРАКТИК З ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Мета: скласти алгоритм забезпечення та реалізації екологічних прав на національному рівні, в аспекті розвитку концепції екологічних прав громадян, шляхом впровадження рішення міжнародних судових інстанцій.

Актуалізація опорних знань:

1. Регулювання та управління екологічних прав на національному рівні, в аспекті розвитку концепції екологічних прав громадян, шляхом впровадження рішення міжнародних судових інстанцій.
2. Об'єкти та суб'єкти екологічного права.
3. Відповідальність за порушення екологічних прав на національному рівні, в аспекті розвитку концепції екологічних прав громадян, шляхом впровадження рішення міжнародних судових інстанцій.

План:

1. Вступ.
2. Залучення громадськості на національному рівні, в аспекті розвитку концепції екологічних прав громадян, шляхом впровадження рішення міжнародних судових інстанцій.
3. Алгоритм забезпечення та реалізації екологічних прав на національному рівні.

Зміст заняття

I. Обговорення теоретичних питань заняття в довільній формі

Вступ. У зв'язку із тим, що визнання актуальності екологічних проблем та, відповідно, наявності екологічних прав громадян відбувалося порівняно

недавно, усвідомлення того, що основні права людини, в тому числі і право на життя, залежить від стану навколишнього середовища прийшло лише в останні десятиліття XX століття. В цей час приймалися основні міжнародно-правові документи у сфері охорони довкілля, в яких почали визнавати основні екологічні права громадян та зв'язок між можливістю забезпечення основоположних прав громадян із охороною довкілля (Стокгольмська декларація (1972), Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (1991), Декларація Ріо-де-Жанейро з навколишнього середовища і розвитку (1992), Конвенція про біологічне різноманіття (1992), Рамкова конвенція ООН про зміну клімату (1992), Конвенція про цивільну відповідальність за екологічну шкоду (1993), Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Оргуська конвенція) (1998) тощо). Із прийняттям міжнародних угод в даній сфері відповідні принципи з охорони довкілля та певні екологічні права почали знаходити своє відображення і в національних правових системах.

Так, ст. 50 Конституції України (1996) встановлює, що кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена.

Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» передбачені екологічні права громадян України (ст. 9).

Важливим в аспекті розвитку концепції екологічних прав громадян є рішення міжнародних судових інстанцій, які часто є поштовхом для забезпечення та реалізації екологічних прав на національному рівні. Так, відомі та прогресивні в даному аспекті є деякі рішення Європейського суду з прав людини. Відомо, що Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (1950) не містить екологічних прав. Але рішення

Європейського суду формують судову практику, відповідно до якої визнається, що забруднення навколишнього середовища є причиною порушення основних прав громадян, як права на життя, на повагу до приватного та сімейного життя. Так само право на доступ до екологічної інформації пов'язане із правом на свободу вираження поглядів (ст. 10 Європейської конвенції), яка включає у себе право на свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Тому, відповідно, порушення права на доступ до екологічної інформації, як і інших екологічних прав, веде до порушення Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, яка є обов'язковою до виконання і в Україні, будучи ратифікованою ще у 1997 році.

II. Виконання практичних завдань

1. Визначити та описати права, які має кожний громадянин України у відповідності з Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища».

2. Розробити методи реалізації матеріальних прав громадян, а саме права на доступ до екологічної інформації, участі у прийнятті рішень та доступу до правосуддя із питань, що стосуються довкілля.

3. Описати поетапний план поетапної реалізації доступу громадськості до екологічної інформації, участі у прийнятті рішень та доступу до правосуддя із питань, що стосуються довкілля, у відповідності до Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (1950) і Організації конвенції.

Запитання для самоконтролю:

1. Реалізації гарантій екологічних прав громадян?
2. Основні міжнародно-правові документи у сфері охорони довкілля.
3. Обов'язки громадян у галузі охорони навколишнього природного середовища.

Література:

1. Екологія і закон: екологічне законодавство України : у 2 кн. / відп.

ред. В. І. Андрейцев ; голов. ред. В. С. Ковальський ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – Київ : Юрінком Інтер, 1997.

2. Верховна Рада України : офіційний веб-сайт [Електронний ресурс] / Верховна Рада України; Управління комп'ютеризованих систем. – Київ : Верховна Рада України, 1994. – Веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show>

Практична робота № 4 ПРАВОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СПІВТОВАРИСТВА ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ

Мета: аналізувати та доповнювати систему правових інструментів екологічного законодавства.

Актуалізація опорних знань:

1. Чинний документ: декларація Ріо з навколишнього середовища і розвитку; заява про принципи глобального консенсусу з управління, збереження і сталого розвитку всіх видів лісів; порядок денний на ХХІ століття – документ, орієнтований на підготовку світової спільноти до вирішення еколого-економічних і соціально-економічних проблем близького майбутнього.

2. Оцінка впливу на довкілля.

План:

1. Вступ.

2. Форми методів управління сталим розвитком на шляху забезпечення екологічної безпеки.

Зміст заняття

I. Обговорення теоретичних питань заняття

Вступ. Сталий розвиток – це такий розвиток, який задовольняє потреби теперішнього часу, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби. Терміну «сталий розвиток» властива певна

внутрішня суперечливість. Вона полягає в тому, що в одному понятті об'єднані два слова, що мають внутрішньо протилежне смислове зміст: «стійкість» припускає деяке стаціонарне стану, а «розвиток» можливе тільки за умови постійного виведення системи з такого стану.

Таким чином, сталий розвиток за своїм внутрішнім змістом передбачає перманентне відтворення так званого стану гомеостазу (динамічної рівноваги), з періодичною зміною його рівня, при якому б відбувалося постійне розв'язання суперечностей між внутрішніми компонентами системи, і зміна параметрів біосфери не виходило за межі катастрофічних трансформацій.

У центрі концепції сталого розвитку (СР) знаходиться збереження людини як біологічного виду і особистісний розвиток його як соціальної сутності. Проблема забезпечення сталого розвитку безпосередньо пов'язана з цілим комплексом економічних і соціально-економічних характеристик (виробництво національного доходу на душу населення; зайнятість населення; чисельність населення, що живе за межею бідності, рівень захворюваності; середня тривалість життя тощо). Це означає, що параметри, що характеризують сталий розвиток, повинні включати як соціальний, так і економічний вектор. Причому в кожному з них надзвичайно важливу роль відіграють екологічні фактори для підтримки фізіологічних функцій людини (якість продуктів харчування та питної води, чистота повітря для дихання тощо) або формування особистісних якостей «соціо-» (інформаційний контакт з цілісними природними системами). Однак цим роль природного середовища не вичерпується. Є всі підстави для виділення самостійного екологічного блоку в числі факторів, що формують уявлення про сталий розвиток. Цей блок складають власне екологічні, тобто життєзабезпечуючі функції природи. Не випадково для графічного зображення сталого розвитку зазвичай використовуються фігури, що відображають в тій чи іншій мірі тріади: трикутник (де вершини символізують три базові сфери, а сторони між ними відповідають посередником підсферам) або поєднання трьох пересічних кіл.

Обмеження, пов'язані з необхідністю збереження гомеостазу біосфери і

складових екосистем, на відміну від обмежень, які забезпечують гомеостаз біологічної природи людини, мають відносний характер. Зміна умов природного середовища та гомеостазу біосфери буде мати фатальний характер не для самої біосфери – за кілька мільярдів років вона пережила багато змін, зокрема, була свідком існування близько 4 млрд біологічних видів, які на сьогодні вже зникли. Збереження існуючих природних умов і гомеостазу планетних екосистем необхідно саме для людини. З цим пов'язана дія механізмів негативного зворотного зв'язку, спрямоване на консервування природних територій (заповідників, заказників, природних парків) та обмеження екологічного впливу на компоненти природного середовища.

Форми консервативних методів. Підхід, спрямований на активізацію прогресивних трансформацій, на відміну від попереднього підходу не обмежує, а, навпаки, стимулює зміни за умови, що вони будуть сприяти зменшенню екодеструктивного тиску на навколишнє середовище. Такий підхід базується на застосуванні механізмів позитивного зворотного зв'язку. Саме даний підхід зумовив той процес, який перетворив людину з виключно біологічної істоти в соціальну (інформаційну, особистісну) сутність, якої він є сьогодні. Форми методів, спрямованих на прогресивні зміни, як би змушує людину тікати від екологічних проблем, але не назад, а вперед. Це в чомусь нагадує сюжет однієї з реклами, коли слідом за авто, яке на великій швидкості рухається над безоднею, один за одним падають опори мосту. Назад дороги немає ... – Тільки вперед!

II. Виконання практичних завдань

1. Розробити блок схему форм консервативних методів та форм методів, спрямованих на стимулювання прогресивних змін.
2. Використовуючи досвід ЄС у використанні правових та економічних інструментів управління сталим розвитком, охарактеризуйте їх правові інструменти охорони довкілля.

Запитання для самоконтролю:

1. Закордонна практика правових інструментів охорони довкілля.

2. Напрями розвитку екологічної політики ЄС і права навколишнього середовища ЄС .

3. Основні поняття, мета і завдання політики ЄС в сфері навколишнього середовища.

4. Опишіть європейську модель інституту в сфері навколишнього середовища.

Література:

1. Про оцінку впливу на стан навколишнього природного середовища окремих проектів та програм: Директива 2001/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європи від 27 червня 2001 року / Офіційний вісник Європейських Співтовариств [Електронний ресурс] / Європейський Парламент та Рада Європи. – Режим доступу: <http://www.sdla.gov.ua:8080/control/uk>.

2. Довідник стандартів ЄС щодо регулювання органічного виробництва та маркування органічних продуктів. – Київ : Федерація органічного руху України, 2008. – С. 44–45.

3. The Economics of Ecosystems and Biodiversity in National and International Policymaking. Edited by Patrick ten Brink. London, Washington, Earthscan. 2011. – P . 323–324.

Практична робота № 5 ПРЕДМЕТНІ СФЕРИ РЕГУЛЮВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА (частина 1)

Мета: розрізняти методи та методики поводження з відходами у рамках ЄС. Групи питань, що регулюються на рівні ЄС (Шоста програма дій), імплементація в Україні.

Актуалізація опорних знань:

1. Питання, стосовно яких Європейський Союз здійснює свою політику і правове регулювання у сфері навколишнього середовища.

2. Форми методів управління сталим розвитком на шляху забезпечення екологічної безпеки.

План:

1. Вступ.
2. Предметні сфери регулювання європейського права навколишнього середовища.
3. Шоста програма дій Співтовариства в сфері навколишнього середовища.

Зміст заняття

I. Обговорення теоретичних запитань заняття

Вступ. Шоста програма дій Співтовариства в сфері навколишнього середовища, що встановлює напрямки та цілі його дій у сфері охорони довкілля на найближчі 10 років, визначає, як пріоритетні, такі предметні сфери:

- зміна клімату;
- природа та біорізноманіття;
- здоров'я та якість життя;
- природні ресурси і відходи;
- міжнародні питання.

Тим не менше, такий поділ на сфери правового регулювання є умовним. Останнім часом існує тенденція до використання інтегрованого чи комплексного підходу щодо регулювання питань, пов'язаних із навколишнім середовищем.

Наприклад, охорона біорізноманіття регулюється разом із охороною флори, фауни, природних середовищ існування, охороною лісів та ін.

II. Виконання практичних завдань

1. Дайте розгорнуту відповідь на три наступні питання:

Питання № 1. Чим відрізняється компетенція держави від компетенції Європейського Союзу? Чи можна, на вашу думку, порівнювати об'єм компетенції держави та Європейського Союзу?

Питання № 2. Які рівні компетенції Європейського Союзу можна виділити? Дайте коротку характеристику кожного із них.

Питання № 3. Охарактеризуйте розподіл компетенції між Європейським

Співтовариством і державами-членами в сфері охорони довкілля.

2. Визначте зв'язок між цілями, поставленими перед Європейським Співтовариством, та його компетенцією, результати оформите у вигляді таблиці № 2

При оформленні табл. № 2 використовуйте, як основу, Шосту програму дій.

Таблиця 2 – Цілі та компетенція Європейського Співтовариства

№ з/п	Ціль	Стислий опис цілі	Компетенція	Стислий опис компетенції
1.				
2.				
...				

Запитання для самоконтролю:

1. Які основні предметні сфери регулювання європейського права навколишнього середовища?.

2. Визначте предметні сфери регулювання у європейському праві навколишнього середовища.

3. Підходи до того, які саме предметні сфери регулювання існують і які питання входять до тих чи інших сфер.

Література:

1. Екологія і закон: екологічне законодавство України : у 2 кн. / відп. ред. В. І. Андрейцев ; голов. ред. В. С. Ковальський ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – Київ : Юрінком Інтер, 1997.

2. Верховна Рада України : офіційний веб-сайт [Електронний ресурс] / Верховна Рада України; Управління комп'ютеризованих систем. – Київ : Верховна Рада України, 1994. – Веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show>

3. Микієвич М. М. Європейське право навколишнього середовища. навч. посібник / М. М. Микієвич, Н. І. Андрусевич, Т. О. Будякова. – Львів : [Б.в.],

2004. – 256 с.

4. Про шосту програму дій співтовариства в галузі навколишнього середовища Рішення № 1600/2002/ЄС Європейського Парламенту і Ради. [Електронний ресурс] / Європейський Парламент і Ради. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_861#Text

Практична робота № 6 ПРЕДМЕТНІ СФЕРИ РЕГУЛЮВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА (частина 2)

Мета: визначати процедуру і шляхи четвертого річного дослідження щодо імплементації та застосування права навколишнього середовища Співтовариства.

Актуалізація опорних знань:

1. Предметні сфери регулювання європейського права навколишнього середовища.
2. Правове регулювання у галузі попередження зміни клімату та поводження з відходами в рамках ЄС

План:

1. Зовнішньополітичні (повноваження щодо підписання міжнародних договорів і здійснення інших заходів у сфері відносин ЄС із третіми країнами і міжнародним організаціями). Збереження та охорона біологічного різноманіття у європейському праві навколишнього середовища

Зміст заняття

I. Європейська Комісія у своєму Четвертому щорічному дослідженні з імплементації і застосування екологічного права Співтовариства виділяє такі предметні сфери своєї діяльності в охороні довкілля: свобода доступу до інформації; оцінка впливу на навколишнє середовище; повітря; вода; природа; хімічні речовини та біотехнології; шум; відходи; навколишнє середовище і

промисловість; захист від радіації.

За основу виділення певних предметних сфер регулювання можна брати не лише окремі компоненти довкілля, а й спосіб регулювання: охорона, захист, обмеження впливу та ін.

Використовуючи даний підхід, у європейському праві навколишнього середовища можна виділити такі предметні сфери регулювання:

- охорона певних елементів довкілля (грунтів, водних ресурсів, флори та фауни, природних середовищ існування та ін.);
- запобігання забрудненню (шумове забруднення, атмосферне забруднення та ін.);
- раціональне використання природних ресурсів;
- екологічна безпека (оцінка впливу на навколишнє середовище; стандарти якості; ГМО та ін.)
- захист екологічних прав людини (право на екологічну інформацію, право на доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля, право на участь громадянськості).

Предметні сфери регулювання створюються та розвиваються у тісному зв'язку з виникненням та загостренням певних екологічних проблем: з'являється певна екологічна проблема – створюються нові нормативно-правові акти – виникає нова предметна сфера регулювання чи розширюється зміст вже існуючої предметної сфери.

II. Виконання практичних завдань

1. Описати предметні сфери регулювання в європейському праві навколишнього середовища.

2. Захистити звіт.

Запитання для самоконтролю:

1. Предмет і структура європейського права навколишнього середовища.

2. Які основні предметні сфери регулювання європейського права навколишнього середовища?

3. Які критерії, на вашу думку, можна застосувати до групування екологічних питань у певні предметні сфери?

4. Які критерії використовують у національному та міжнародному праві?

Література:

1. Екологія і закон: екологічне законодавство України : у 2 кн. / відп. ред. В. І. Андрейцев ; голов. ред. В. С. Ковальський ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – Київ : Юрінком Інтер, 1997.

2. Верховна Рада України : офіційний веб-сайт [Електронний ресурс] / Верховна Рада України; Управління комп'ютеризованих систем. – Київ : Верховна Рада України, 1994. – Веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show>

3. Микієвич М. М. Європейське право навколишнього середовища. навч. посібник / М. М. Микієвич, Н. І. Андрусевич, Т. О. Будякова. – Львів : [Б.в.], 2004. – 256 с.

Практична робота № 7 ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ) (частина 1)

Мета: аналізувати і визначати порядок розроблення та удосконалення критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю).

Актуалізація опорних знань:

1. Процедура і шляхи четвертого річного дослідження щодо імплементації та застосування права навколишнього середовища Співтовариства

2. Форми методів управління сталим розвитком на шляху забезпечення екологічної безпеки

3. Відповідальність за порушення природоохоронного законодавства.

План:

1. Вступ.

2. Методика розроблення критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю).

Зміст заняття

I. Обговорення теоретичних запитань.

Для більш ґрунтовного обговорення теоретичних питань необхідно детально проаналізувати нормативно-правовий документ: Про затвердження методик розроблення критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю), а також уніфікованих форм актів, що складаються за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю): Постанова Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 р. № 342. Дана постанова відповідно до частини другої статті 5 Закону України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності” Кабінет Міністрів України постановляє: затвердити Методику розроблення критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) та Методику розроблення уніфікованих форм актів, що складаються за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю). Положення затверджених цією постановою методик не застосовуються до 1 вересня 2018 року.

Методика розроблення критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) встановлює єдиний підхід до розроблення органами державного нагляду (контролю) критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів

державного нагляду (контролю) (далі - критерії).

Критерії розробляються органом державного нагляду (контролю) у віднесеній до його відання сфері відповідно до вимог законодавства з урахуванням цієї Методики, даних про настання негативних наслідків від провадження господарської діяльності суб'єктів господарювання, пропозицій громадських об'єднань та затверджуються Кабінетом Міністрів України.

У разі коли органами, уповноваженими здійснювати державний нагляд (контроль) у відповідних сферах, є місцеві держадміністрації та/або органи місцевого самоврядування, критерії розробляються центральними органами виконавчої влади, що забезпечують формування державної політики у відповідних сферах. Критерії підлягають перегляду не рідше ніж один раз на три роки.

Під час розроблення критеріїв проводиться аналіз:

1) кількості суб'єктів господарювання, що підлягають державному нагляду (контролю) у відповідній сфері;

2) кількості порушень суб'єктами господарювання вимог законодавства у відповідній сфері, виявлених органом державного нагляду (контролю), за період не менш як п'ять років (окремо щодо кожного року, виду правопорушення, планових і позапланових заходів державного нагляду (контролю), суб'єктів господарювання високого, середнього, незначного ступеня ризику);

3) випадків настання негативних наслідків від провадження господарської діяльності за період не менш як п'ять років, їх масштабу, причин (умов) та кількості (загальної, а також окремо щодо кожного року, масштабу наслідків, суб'єктів господарювання високого, середнього, незначного ступеня ризику);

4) кількісних та якісних показників (характеристик) господарської діяльності суб'єктів господарювання у відповідній сфері, що вказують на можливість настання негативних наслідків від провадження господарської діяльності (масштабу, виду та сфери господарської діяльності, виробничого потенціалу та виробничих ресурсів, кількості працівників, технічного

оснащення, технології та організації виробництва, обсягу випуску продукції, виконання робіт, надання послуг, характеристик об'єктів, на яких провадиться господарська діяльність, кількості об'єктів підвищеної небезпеки, машин, механізмів, устаткування та робіт підвищеної небезпеки, інших факторів, що можуть призвести до настання негативних наслідків від провадження господарської діяльності та можливого розміру втрат у разі їх настання).

Критерії визначаються на основі виявлених зв'язків між негативними наслідками (з урахуванням їх масштабу, причин (умов) та кількості) та відповідними кількісними і якісними показниками (характеристиками) господарської діяльності суб'єктів господарювання.

Під час визначення критеріїв враховується стан дотримання суб'єктами господарювання вимог законодавства у відповідній сфері.

Під час розроблення критеріїв визначаються:

- 1) сфера державного нагляду (контролю), у якій застосовуються критерії, відповідні цілі державного нагляду (контролю) та оцінка ризиків настання негативних наслідків від провадження господарської діяльності;
- 2) найменування органу державного нагляду (контролю), уповноваженого здійснювати заходи державного нагляду (контролю) у відповідній сфері;
- 3) вичерпний перелік критеріїв;
- 4) чіткі, зрозумілі та вимірювані показники критеріїв, за якими визначається ступінь ризику;
- 5) кількість балів, що нараховується за кожним показником критеріїв;
- 6) шкала балів із зазначенням діапазонів балів, які відповідають високому (від 41 до 100 балів), середньому (від 21 до 40 балів) та незначному (від 0 до 20 балів) ступеню ризику;
- 7) положення щодо періодичності проведення планових заходів державного нагляду (контролю).

Для визначення ризиків настання негативних наслідків від провадження господарської діяльності застосовується відповідна форма.

Кількість балів, що нараховується за кожним показником критеріїв,

повинна відображати ступінь відповідного ризику.

Для визначення вичерпного переліку критеріїв, їх показників, кількості балів за кожним показником, шкали балів та періодичності проведення планових заходів державного нагляду (контролю) застосовується відповідна форма.

Віднесення суб'єкта господарювання до одного з трьох ступенів ризику (високий, середній, незначний) здійснюється з урахуванням суми балів, нарахованих за всіма критеріями у відповідній сфері відповідно до шкали балів.

З метою забезпечення прозорості інформація про віднесення суб'єктів господарювання до ступенів ризику узагальнюється шляхом складення та ведення переліку суб'єктів господарювання, що підлягають державному нагляду (контролю) у відповідній сфері господарської діяльності, з розташуванням їх у порядку зменшення сум балів, нарахованих кожному суб'єкту.

Щороку не пізніше 15 жовтня поточного року, що передує плановому, перелік оновлюється шляхом:

- здійснення перерахунку сум балів, нарахованих суб'єктам господарювання, що підлягають державному нагляду (контролю) у відповідній сфері, за результатами державного нагляду (контролю) за попередній рік;
- включення до нього суб'єктів господарювання, що підлягають державному нагляду (контролю) у наступному плановому періоді;
- розташування всіх включених до нього суб'єктів господарювання у порядку зменшення сум балів, нарахованих кожному суб'єкту.

Вимоги щодо визначення періодичності проведення планових заходів державного нагляду (контролю).

Залежно від ступеня ризику від провадження господарської діяльності встановлюється періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) відповідно до Закону України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності".

Періодичність проведення наступного планового заходу державного

нагляду (контролю) щодо відповідного суб'єкта господарювання відраховується від дати закінчення планового періоду, в якому здійснювався захід державного нагляду (контролю).

Періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) може змінюватися у разі відсутності суттєвих порушень суб'єктом господарювання вимог законодавства шляхом встановлення відповідного коефіцієнта. Це положення не застосовується до суб'єктів господарювання, віднесених до високого ступеня ризику.

Відомості про перелік суб'єктів господарювання, що підлягають державному нагляду (контролю) у відповідній сфері господарської діяльності із зазначенням ступеня ризику від провадження ними господарської діяльності, та оприлюднюються на офіційному веб-сайті відповідного органу державного нагляду (контролю) (табл. № 3).

Таблиця 3 – Визначення ризиків настання негативних наслідків від провадження господарської діяльності

Цілі державного нагляду (контролю) (код)	Ризик настання негативних наслідків від провадження господарської діяльності		Критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю)
	подія, що містить ризик настання негативних наслідків	негативний наслідок	
1	2	3	4
Життя та здоров'я людини (O1)	подія № 1.1	негативний наслідок № 1.1	
	подія № 1.x	негативний наслідок № 1.x	
Належна якість продукції, робіт та послуг (немайнові блага) (O2)	подія № 2.1	негативний наслідок № 2.1	
	подія № 2.x	негативний наслідок № 2.x	
Належна якість продукції, робіт та послуг (майнові блага) (O3)	подія № 3.1	негативний наслідок № 3.1	
	подія № 3.x	негативний наслідок № 3.x	

Продовження таблиці 3

1	2	3	4
Навколишнє природне середовище (О4)	подія № 4.1	негативний наслідок № 4.1	
	подія № 4.x	негативний наслідок № 4.x	
Національна безпека держави (О5)	подія № 5.1	негативний наслідок № 5.1	
	подія № 5.x	негативний наслідок № 5.x	
Інші суспільні інтереси (О6)	подія № 6.1	негативний наслідок № 6.1	
	подія № 6.x	негативний наслідок № 6.x	

Таблиця 4 – Визначення вичерпного переліку критеріїв, їх показників, кількості балів за кожним показником, шкали балів та періодичності проведення планових заходів державного нагляду (контролю)

Критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю)		Показники критеріїв	Кількість балів*
1.	Критерій № 1	показник № 1.1	
		показник № 1.x	
2.	Критерій № n	показник № n.1	
		показник № n.x	

Таблиця 5 – Кількість балів, що нараховується за кожним показником критеріїв, повинна відображати ступінь відповідного ризику

Шкала балів	Ступінь ризику від провадження господарської діяльності	Періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю)
Від 41 до 100	високий ризик	один раз на ____ роки
Від 21 до 40	середній ризик	один раз на ____ роки
Від 0 до 20	незначний ризик	один раз на ____ роки

II. Виконання практичних завдань

1. Ознайомитись з процедурою розроблення критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю).

2. Вивчити літературу.

3. Оформити звіт про виконання практичної роботи і захистити його.

Запитання для самоконтролю:

1. Де оприлюднюються відомості про перелік суб'єктів господарювання, що підлягають державному нагляду (контролю) у відповідній сфері господарської діяльності із зазначенням ступеня ризику від провадження ними господарської діяльності, та форми, зазначені у пунктах 7 і 9 Методики?

2. Від якої дати відрховується періодичність проведення наступного планового заходу державного нагляду (контролю) щодо відповідного суб'єкта господарювання?

3. Дати оцінку функціям управління в екологічній сфері.

4. У яку дату щороку оновлюється перелік?

Література:

1. Про затвердження методик розроблення критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю), а також уніфікованих форм актів, що складаються за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю) (Документ № 342, чинний, Редакція від 10 травня 2018 р.) Постанова, Кабінет Міністрів України, [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/342-2018-%D0%BF#n13>

2. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України, документ 877-V, чинний, поточна

редакція — редакція від 01.01.2021, підстава - 377-IX. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#n156>

Практична робота № 8 ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ) (частина 2)

Мета: аналізувати і визначати порядок розроблення та удосконалення критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю).

Актуалізація опорних знань:

1. Процедура і шляхи четвертого річного дослідження щодо імплементації та застосування права навколишнього середовища Співтовариства
2. Форми методів управління сталим розвитком на шляху забезпечення екологічної безпеки
3. Відповідальність за порушення природоохоронного законодавства.

План:

1. Вступ.
2. Порядок розроблення уніфікованих форм актів, що складаються за результатами проведення планових (позапланових) заходів

Зміст заняття

I. Обговорення теоретичних запитань.

Для більш ґрунтовного обговорення теоретичних питань необхідно детально проаналізувати нормативно-правовий документ: Про методику розроблення уніфікованих форм актів, що складаються за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю), від 10 травня 2018 р. № 342, постанова КМУ.

Методика розроблення уніфікованих форм актів, що складаються за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю) встановлює єдиний підхід до розроблення органами державного нагляду (контролю) уніфікованих форм актів, що складаються за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю) (далі – уніфікована форма акта перевірки).

Уніфікована форма акта перевірки розробляється органом державного нагляду (контролю) та оприлюднюється на його офіційному веб-сайті протягом п'яти робочих днів з дня її затвердження.

У разі коли органами, уповноваженими здійснювати державний нагляд (контроль) у відповідних сферах, є місцеві держадміністрації та/або органи місцевого самоврядування, уніфіковані форми актів перевірок затверджуються центральними органами виконавчої влади, що забезпечують формування державної політики у відповідних сферах.

Перелік питань для здійснення заходу державного нагляду (контролю) визначається органом державного нагляду (контролю) залежно від ступеня ризику шляхом проведення аналізу вимог законодавства, яких повинен дотримуватися суб'єкт господарювання у відповідній сфері, за формою згідно з додатком 1 в електронному вигляді та оприлюднюється на офіційному веб-сайті відповідного органу державного нагляду (контролю).

Уніфікована форма акта перевірки складається з:

- 1) титульного аркуша;
- 2) переліку питань щодо проведення заходу державного нагляду (контролю);
- 3) переліку нормативно-правових актів, відповідно до яких складено перелік питань щодо проведення заходу державного нагляду (контролю) (за наявності більше 10 нормативно-правових актів перелік може складатися окремим додатком до уніфікованої форми акта перевірки);
- 4) опису виявлених порушень вимог законодавства;
- 5) переліку питань для суб'єктів господарювання щодо здійснення

контролю за діями (бездіяльністю) посадових осіб органу державного нагляду (контролю);

6) пояснення, зауваження або заперечення щодо проведеного заходу державного нагляду (контролю) та складеного за його результатами акта;

7) оцінки суб'єкта господарювання щодо професійного рівня посадових осіб органу державного нагляду (контролю), які проводили захід державного нагляду (контролю);

8) місця для підписів посадових осіб органу державного нагляду (контролю), керівника суб'єкта господарювання або уповноваженої ним особи, а також третіх осіб, які брали участь у заході державного нагляду (контролю).

II. Виконання практичних завдань

1. Ознайомитись з процедурою та документацією з розроблення уніфікованих форм актів, що складаються за результатами проведення планових (позапланових) заходів.

2. Вивчити літературу.

3. Оформити звіт про виконання практичної роботи і захистити його.

4. Описати порядок процедури та заповнити форму переліку питань для проведення державного нагляду (контролю).

Запитання для самоконтролю:

1. Ким заповнюються питання для перевірки дотримання вимог законодавства, які застосовуються лише до певної категорії суб'єктів господарювання (залежно від виду господарської діяльності, об'єктів, що експлуатуються, обсягу певних операцій, інших показників)?

2. Чи підлягає оприлюдненню на офіційному веб-сайті перелік питань щодо проведення заходу державного нагляду (контролю), який містить відомості з обмеженим доступом, складається окремим додатком до уніфікованої форми акта?

3. Визначити перелік правопорушень в галузі охорони довкілля.

4. Дати оцінку системі екологічних нормативів в Україні.

Література:

1. Методика розроблення уніфікованих форм актів, що складаються за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю) від 10 травня 2018 р. № 342, Постанова, Кабінет Міністрів України, [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/342-2018-%D0%BF#n13>
2. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України, від 01.01.2021 № 877-V, чинний, поточна редакція. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#n156>

Практична робота № 9 ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРОК ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ)

Мета: користуватися нормативною та законодавчою базою для оформлення результатів перевірки органу державного нагляду (контролю) шляхом формування акта перевірки додержання вимог Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» у частині здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. Формування справи по кожному органу державного нагляду (контролю).

Актуалізація опорних знань:

1. Процедура та документація з розроблення уніфікованих форм актів, що складаються за результатами проведення планових (позапланових) заходів.
2. Визначити порядок розроблення критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю).

План:

1. Вступ.
2. Загальні положення розробки та оформлення результатів перевірки органу державного нагляду (контролю) шляхом формування акта перевірки додержання вимог Закону України.
3. Громадське обговорення.
4. Формування справи по кожному органу державного нагляду (контролю).

Зміст заняття

I. Обговорення теоретичних питань.

Для більш ґрунтовного обговорення теоретичних питань необхідно детально проаналізувати нормативно-правовий документ: Про деякі питання проведення перевірок органів державного нагляду (контролю), затверджений постановою КМУ від 24 травня 2017 р. № 361. Порядок проведення перевірок додержання органами державного нагляду (контролю) вимог Закону України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності” в частині здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.

Цей Порядок визначає процедуру проведення ДРС перевірок додержання органами державного нагляду (контролю) вимог Закону України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності” у частині здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.

У цьому Порядку терміни вживаються у значенні, наведеному в Законі України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності” (далі - Закон).

Проведення ДРС перевірок додержання органами ліцензування вимог законодавства під час здійснення контролю за додержанням ліцензіатами вимог ліцензійних умов здійснюється відповідно до Порядку проведення спеціально уповноваженим органом з питань ліцензування планових та позапланових

перевірок додержання органами ліцензування вимог законодавства у сфері ліцензування, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 березня 2016 р. № 182 (Офіційний вісник України, 2016 р., № 23, ст. 916).

Перевірки органів державного нагляду (контролю) можуть бути плановими або позаплановими.

Планові перевірки проводяться відповідно до річних або квартальних планів, які затверджуються наказом ДРС не пізніше 1 грудня року, що передуює плановому, або до 25 числа останнього місяця кварталу, що передуює плановому.

Планова перевірка одного і того самого органу державного нагляду (контролю) проводиться не частіше ніж один раз на рік.

Плани проведення перевірок у строки, зазначені в абзаці першому цього пункту, розміщуються на офіційному веб-сайті ДРС.

Позапланові перевірки органу державного нагляду (контролю) проводяться з таких підстав:

- письмового повідомлення органів державної влади, органів місцевого самоврядування, за рішенням суду про порушення органом державного нагляду (контролю) вимог Закону;
- звернення суб'єкта господарювання з приводу порушення органом державного нагляду (контролю) вимог Закону щодо проведення стосовно такого суб'єкта заходів державного нагляду (контролю);
- виявлення відповідальними посадовими особами ДРС фактів невнесення або внесення недостовірних відомостей, внесення відомостей не в повному обсязі щодо заходів державного нагляду (контролю) до інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (контролю) під час аналізу інформації, внесеної органами державного нагляду (контролю) до цієї системи;
- перевірка виконання органом державного нагляду (контролю) подання щодо усунення порушень вимог Закону;
- за дорученням Прем'єр-міністра України.

Під час проведення позапланової перевірки з'ясовуються лише ті питання, необхідність перевірки яких стала підставою для здійснення цього

заходу, з обов'язковим зазначенням таких питань у посвідченні на проведення перевірки.

ДРС видає наказ про проведення планової або позапланової перевірки (далі – наказ), в якому зазначається:

- найменування органу державного нагляду (контролю), який буде перевірятися;
- тип заходу (плановий або позаплановий), питання, які є предметом перевірки, підстава для її проведення, дата початку та закінчення перевірки;
- період діяльності органу державного нагляду (контролю), що підлягає перевірці (у разі проведення планової перевірки);
- склад комісії з проведення перевірки (далі - комісія).

Строк проведення планової або позапланової перевірки не може перевищувати 10 робочих днів.

На підставі наказу оформляється посвідчення (додаток 1) на проведення перевірки (далі - посвідчення), яке підписується керівником ДРС або його заступником і засвідчується печаткою.

ДРС надсилає органу державного нагляду (контролю) повідомлення про проведення планової перевірки не пізніше ніж за 10 днів до її початку.

Повідомлення надсилається рекомендованим листом та/або за допомогою електронного поштового зв'язку або вручається особисто керівнику органу державного нагляду (контролю) або уповноваженій ним особі під розписку.

У разі проведення позапланової перевірки орган державного нагляду (контролю) не повідомляється.

Перед початком проведення перевірки визначена наказом комісія подає керівнику органу державного нагляду (контролю) або уповноваженій ним особі копію посвідчення, пред'являє оригінал посвідчення і службові посвідчення осіб, яким доручено проводити перевірку.

У разі недопущення до проведення перевірки комісія складає відповідний акт у довільній формі.

Недопущенням до проведення перевірки є:

- ненадання інформації на письмовий запит комісії в установлений строк;

- перешкоджання входженню до службових приміщень органу державного нагляду (контролю).

- Керівник органу державного нагляду (контролю) або уповноважена ним особа можуть не допускати комісію до проведення перевірки в разі, коли:

- перевірка проводиться з порушенням вимог щодо періодичності її проведення, передбачених цим Порядком;

- комісія не надала копій документів, передбачених цим Порядком, або документи не відповідають вимогам цього Порядку.

Під час проведення планової перевірки комісія перевіряє додержання органом державного нагляду (контролю) вимог Закону, зокрема щодо:

- строків та порядку затвердження планів перевірок, їх змісту, строків оприлюднення планів та звітів про їх виконання;

- наявності та оприлюднення на веб-сайті органу державного нагляду (контролю) нормативно-правових актів щодо державного нагляду (контролю) у відповідній сфері господарської діяльності (крім актів з обмеженим доступом), визначені законом відомості про здійснені заходи державного нагляду (контролю), а також загальні консультації щодо вимог до провадження відповідної господарської діяльності та/або щодо здійснення державного нагляду (контролю); порядку повідомлення суб'єкту господарювання про плановий захід;

- строків проведення заходів державного нагляду (контролю);

- порядку складення та застосування розпорядчих документів щодо усунення порушень;

- порядку зупинення виробництва (виготовлення) або реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг суб'єктами господарювання;

- порядку відбору зразків та проведення експертизи (у разі застосування).

Комісія перевіряє наявність оскаржень результатів експертизи

(випробування), рішень органу державного нагляду (контролю).

Під час проведення планової перевірки комісія вивчає документи, що стосуються питань.

Під час проведення позапланової перевірки комісія перевіряє документи в частині, що стосується предмета перевірки.

Результати перевірки органу державного нагляду (контролю) оформляються актом перевірки додержання вимог Закону України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності” у частині здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності (далі – акт перевірки), який складається у двох примірниках та підписується комісією в останній день перевірки.

Акт перевірки повинен містити чіткі і стислі формулювання, які характеризують діяльність органу державного нагляду (контролю), та виявлені факти порушень вимог Закону, якщо такі мають місце, з посиланням на відповідні норми Закону, які порушено.

До акта перевірки у разі потреби додаються матеріали перевірки - копії та витяги з документів, засвідчені органом державного нагляду (контролю), пояснення, протоколи та інші документи згідно з переліком, зазначеним в акті перевірки, якими обґрунтовують виявлені порушення вимог Закону.

Один примірник акта в останній день перевірки вручається керівнику органу державного нагляду (контролю) або уповноваженій ним особі, другий - зберігається в ДРС.

Під час вручення акта перевірки на його обох примірниках робиться запис “Один примірник акта перевірки отримано” та проставляється підпис керівника органу державного нагляду (контролю) або уповноваженої ним особи.

У разі відмови керівника органу державного нагляду (контролю) або уповноваженої ним особи від отримання примірника акта перевірки в акті робиться запис “Від отримання одного примірника акта перевірки (найменування посади керівника органу державного нагляду (контролю) або

уповноваженої ним особи, прізвище, ім'я та по батькові) відмовився". У такому разі один примірник акта перевірки надсилається керівнику органу державного нагляду (контролю) або уповноваженій ним особі рекомендованим листом з описом вкладення та повідомленням про вручення.

Повідомлення про вручення рекомендованого листа є підтвердженням факту отримання примірника акта перевірки керівником органу державного нагляду (контролю) або уповноваженою ним особою та зберігається разом з іншим примірником акта перевірки в ДРС.

У разі наявності зауважень органу державного нагляду (контролю) до акта перевірки на всіх примірниках акта перевірки перед підписом керівника органу державного нагляду (контролю) або уповноваженої ним особи робиться запис – "Із зауваженнями".

Зауваження надсилаються органом державного нагляду (контролю) ДРС рекомендованим листом та/або за допомогою електронного поштового зв'язку протягом двох робочих днів після отримання акта перевірки.

У разі виявлення порушень вимог Закону органом державного нагляду (контролю) ДРС видає подання щодо усунення органом державного нагляду (контролю) порушень вимог Закону в частині здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності відповідно до Порядку внесення подань до органів державного нагляду (контролю) щодо усунення ними порушень вимог Закону України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності", затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 травня 2017 р. № 361.

За результатами перевірок ДРС щодо кожного органу державного нагляду (контролю) формується окрема справа, до якої додаються такі документи:

- копія наказу ДРС про проведення перевірки;
- копія повідомлення про проведення перевірки (у разі проведення планової перевірки);
- посвідчення на проведення перевірки;
- акт перевірки;

- повідомлення про вручення поштового відправлення, яким керівнику органу державного нагляду (контролю) або уповноваженій ним особі надіслано примірник акта перевірки (у разі їх відмови від отримання акта);
- зауваження органу державного нагляду (контролю) до акта перевірки (у разі наявності);
- копії документів, що підтверджують порушення органом державного нагляду (контролю) вимог Закону, виявлені в ході перевірки (у разі виявлення порушень);
- подання ДРС щодо усунення органом державного нагляду (контролю) порушень вимог Закону в частині здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності (у разі наявності);
- інформація органу державного нагляду (контролю) про усунення порушень вимог Закону (у разі наявності порушень);
- інші документи, що стосуються перевірки.

ДРС ведеться журнал обліку перевірок додержання органами державного нагляду (контролю) вимог Закону.

II. Виконання практичних завдань:

1. Ознайомитись із теоретичним матеріалом.
2. Скласти опорний конспект з теоретичного матеріалу.
3. Скласти акт перевірки додержання вимог Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» у частині здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.
4. Оформити і захистити звіт.

Запитання для самоконтролю:

1. Проаналізувати основні завдання порядку проведення перевірок додержання органами державного нагляду (контролю) вимог Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської

діяльності» в частині здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.

2. Навести складові процедури проведення ДРС перевірок додержання органами державного нагляду (контролю) вимог Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» у частині здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.

Література:

1. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2007, № 29, ст.389. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#n319>

Практична робота № 10 ЗЕЛЕНА КНИГА ПРО ЮРИДИЧНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

Мета: користуватися нормативною та законодавчою базою для визначення причини існування недостатньо ефективного інституту юридичної відповідальності у сфері охорони довкілля. Знаходження альтернативи вирішення проблем у сфері юридичної відповідальності за екологічні правопорушення (Кейс від англійського слова «case», що означає випадок, приклад).

Актуалізація опорних знань:

1. Визначити об'єкти державної оцінки впливу на довкілля.
2. Визначити нормативи в галузі охорони довкілля.

План:

1. Вступ.
2. Кейс № 1. Втрати для здоров'я та бюджету через безкарність бізнесу.

Кейс № 2. Втрати бюджету через нелегальне видобування природних ресурсів.

Кейс № 3. Втрати бюджету від порушення природоохоронних норм
3. Розкрити відповіді до актуалізації опорних знань.

Зміст заняття

I. Обговорення теоретичних питань

Основа бесіди: актуалізація опорних знань.

Закон України «Про оцінку впливу на довкілля». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 29, ст.315. Статті 6, 9.

II. Виконання практичних завдань

1. Ознайомитись із теоретичним матеріалом.
2. Виконати завдання.
3. Оформити і захистити звіт.

Теоретичний матеріал

Кейс № 1. Втрати для здоров'я та бюджету через безкарність бізнесу. Рівно десять років тому сталася “Ожидівська аварія”, причиною якої стало порушення правил перевезення небезпечного вантажу. П'ятнадцять цистерн із жовтим фосфором зійшли із залізничної колії і загорілися. За фактом аварії екологічна інспекція нарахувала збитки, завдані забрудненням водних ресурсів на 19 тис. грн, земельних ресурсів – на 21 тис. грн, атмосферного повітря – на 1 млн 378 тис. грн.

Лише для оперативної ліквідації наслідків надзвичайної ситуації було залучено 450 осіб особового складу та 80 одиниць техніки – усе за рахунок регіонального та державного бюджету. Держава витратила мільйони на роботи з рекультивації ґрунтів, перевантаження та вивезення пестицидів, які утворилися внаслідок аварії, медичну допомогу та оздоровлення рятувальників та місцевого населення, екологічні дослідження, покращення соціальної

інфраструктури сіл, що постраждали від аварії тощо. З неофіційних джерел, попередня оцінка вартості ліквідації наслідків аварії становила близько 100 млн грн. Однак інформація щодо фактично використаних коштів у відкритих джерелах відсутня. Загалом у 2007 році на запобігання та ліквідацію забруднення навколишнього природного середовища з бюджету було витрачено 1,7 млрд грн.

Разом з тим і через десять років після аварії жодна посадова особа підприємств-власника цистерн чи перевізника не була притягнута до адміністративної чи кримінальної відповідальності, а жодна копійка шкоди, заподіяної довкіллю, чи понесена місцевою і центральною владою на ліквідацію аварії, не була відшкодована.

Кейс № 2. Втрати бюджету через нелегальне видобування природних ресурсів. Щороку в Україні нелегально видобувають від 120 до 300 тонн бурштину на рік. Обсяг тіньового ринку реалізації такого бурштину, за даними Міністерства природи України (надалі – Мінприроди), становить 230–300 млн дол. США. Натомість надходження до бюджету від легального видобутку бурштину є дуже низьким. Так, за 2016 рік дохід до бюджету від рентної плати за видобуток бурштину становив 2 084 668 грн, або приблизно 77 тис. у доларах США.

За неофіційними підрахунками, щорічний обсяг тіньового ринку від нелегального видобутку бурштину становить щонайменше 1 млрд дол США. За добу бурштинокопачі видобувають янтарне каміння на 360 тис. дол США. За рік повз бюджет з одного району Рівненщини проходить близько 150 млн дол. Таких районів лише у Рівненській області – з десяток, а ще неабиякі запаси бурштину є на Волині та Житомирщині.

Рентна плата за видобуток бурштину становить 25%. Відповідно, втрати для бюджету від тіньового ринку бурштину (згідно з оцінкою Мінприроди) становлять 57,5–75 млн, дол США. Якщо рахувати втрати від обсягу тіньового ринку, який існує за неофіційними даними, то їхня сума сягає 250 млн дол.

Водночас через безвідповідальне ставлення до земельних ресурсів під час

видобутку бурштину великим територіям та цілим екосистемам завдається значна шкода, що лягає на плечі держави. Так, лише за офіційними даними Мінприроди України, станом на 2015 рік у Житомирській області від нецивілізованого видобутку бурштину виявлені 220 га пошкодженої землі, у Волинській області – 4 га, в Рівненській – 169 га. Реальна ж площа пошкоджених земель становить тисячі гектарів, причому точних даних наразі не має жодна держструктура. Ці збитки також залишаються невідшкодованими.

Кейс № 3. Втрати бюджету від порушення природоохоронних норм. У березні 2016 року лісничий ДП «Буське ЛГ» привласнив майно, а саме 335 дерев породи граб, загальною кубомасою 147 куб. м, через зловживання службовим становищем. Внаслідок таких незаконних дій лісовому господарству було спричинено шкоду на загальну суму 1218761 грн. Суд призначив покарання винній особі у вигляді позбавлення волі на строк 3 роки, позбавлення права обіймати посади лісничого на державних лісогосподарських підприємствах строком 1 рік і 5 місяців, а також штраф у розмірі 4250 грн.

Водночас суд звільнив винну особу від відбування покарання у вигляді позбавлення волі з випробуванням з іспитовим строком 2 роки.

Цивільний позов, механізмами якого повинна бути відшкодована шкода, заподіяна незаконною рубкою дерев, не пред'являвся. Таким чином, заподіявши шкоду державі у понад мільйон гривень, засуджений лише сплатив штраф у розмірі 4250 грн. У листопаді 2015 року вищезгадана особа, перебуваючи на посаді керівника лісництва, уже був засуджений за розтрату лісопродукції на суму 24669,10 грн до сплати штрафу у розмірі 850 грн. Проте таке покарання не попередило вчинення винною особою нових злочинів у майбутньому.

Завдання:

1. Вибрати самостійно Кейс, обґрунтувати на нього відповідь, знайшовши альтернативний вихід з описаної ситуації.

Безвідповідальне ставлення до природи призводить до погіршення якості водних ресурсів, атмосферного повітря, ґрунтів. Це знижує можливості

їхнього використання у економіці майбутнього та негативно впливає на стан здоров'я населення вже сьогодні.

Держава втрачає великі кошти, а також безцінні природні ресурси, частина з яких навряд чи колись буде відтворена. Окрім недоотримань до бюджету, держава стикається з проблемою додаткових видатків на усунення шкоди, заподіяної довкіллю, і на покращення умов життя населення у екологічно несприятливих регіонах. Через це втрати несе не тільки держава, але і кожен платник податку, який змушений наповнювати державний бюджет. В достатньо складних економічних умовах держава продовжує витратити та втратити мільйони однією рукою і брати кредити в міжнародних організацій іншою рукою. Завдяки чому це стає можливим?

2. Оформити відповідь на обраний кейс, знайшовши альтернативи вирішення проблем у сфері юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.

Запитання для самоконтролю:

1. Навести класифікацію екологічних нормативів з урахуванням економічних критеріїв.
2. Алгоритм опису наслідків недієвості юридичної відповідальності у сфері охорони довкілля.
3. Навести проблеми інституту юридичної відповідальності у сфері охорони довкілля та причини їхнього існування.
4. Визначити недоліки системи відповідальності у сфері охорони довкілля.
5. Дати характеристику юридичним аспектам нормування антропогенних речовин.

Література:

1. Зелена книга про юридичну відповідальність у сфері охорони довкілля. [Електронний ресурс] / ЕПЛ. – Режим доступу: <http://epl.org.ua/eeco->

analytics/zelena-knyga-pro-yurydychnu-vidpovidalnist-u-sferi-dovkillya/#

2. Екологія і закон: екологічне законодавство України : у 2 кн. / відп. ред. В. І. Андрейцев ; голов. ред. В. С. Ковальський ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – Київ : Юрінком Інтер, 1997.

2. Верховна Рада України : офіційний веб-сайт [Електронний ресурс] / Верховна Рада України; Управління комп'ютеризованих систем. – Київ : Верховна Рада України, 1994. – Веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show>

4. Попередня оцінка вартості ліквідації наслідків аварії. [Електронний ресурс] / Кореспондент.нет. – Режим доступу: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/297784-derzhava-zaplatit-za-fosfornu-tragediyu-100-mln-griven-kilkist-postrazhdalihzrostae>

5. Видатки зведеного бюджету за даними Державної казначейської служби України. [Електронний ресурс] / НБУ. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=147445>

Практична робота № 11 КЕЙС «ПРО ОЦІНКУ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ»

Мета: сформулювати практичні рекомендації щодо підготовки Звіту з Оцінки впливу на довкілля (ОВД) при будівництві та реконструкції автомагістралей та доріг I категорії. Характеризуються потенційні екологічні ризики, що супроводжують вказаний тип господарювання, а також пропонуються настанови щодо необхідного збору матеріалів та підходи із розробки компенсаторних заходів.

Актуалізація опорних знань:

1. Підготовка звіту з оцінки впливу на довкілля при будівництві та реконструкції автодоріг: методичний посібник / [Зуб Л.М., В.А. Костюшин, В.О. Хрутьба, Г.М. Левіна, Є.Д. Сумський, О.В. Пилипович, Є.В. Костюшин, С.А. Матус, Т.С. Ямелинець, М.Б. Галайко]. – Київ, 2019. – 108 с.

План:

1. Вступ.
2. Обговорення актуалізації опорних знань.
3. Про державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів та оцінки впливу на довкілля при будівництві та реконструкції автодоріг.
4. Виконання практичної роботи.

Зміст заняття

I. Обговорення теоретичних питань на основі теоретичного матеріалу щодо державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів (далі — Правила) включають основні гігієнічні вимоги до планування і забудови як нових, так і існуючих міських та сільських поселень України, їх санітарного упорядкування та оздоровлення.

Дотримання цих Правил повинно забезпечити найбільш сприятливі в гігієнічному відношенні умови життєдіяльності населення. Ці Правила є обов'язковими для дотримання всіма державними, кооперативними, колективними та приватними підприємствами, організаціями та установами незалежно від відомчого підпорядкування та форм власності, а також посадовими особами та громадянами України, інвесторами – громадянами інших держав.

При вирішенні питань планування та забудови населених пунктів необхідно керуватися вимогами діючих будівельних норм і правил та інших інструктивно-методичних документів, узгоджених з Міністерством охорони здоров'я України, що використовуються для вказаних цілей.

Державний контроль за дотриманням вимог цих Правил здійснюється органами, установами та закладами державного санітарного нагляду України відповідно до діючого Положення про державний санітарний нагляд.

Розміщення, проектування та будівництво міських та сільських населених пунктів в цілому, окремих їх частин чи об'єктів здійснюються на основі

регіональних схем розвитку і розміщення продуктивних сил, схем розселення, проектів і схем районного планування, генеральних планів міст, селищ міського типу, сільських населених пунктів, територіальних комплексних схем охорони природи та інших документів, що відображують стан навколишнього середовища та перспективи розвитку населених пунктів відповідно до Основ законодавства України про охорону здоров'я, Законів України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя", "Про основи містобудування", "Про охорону навколишнього природного середовища", "Про охорону атмосферного повітря", Земельного, Лісового, Водного кодексів та інших документів санітарного та природоохоронного законодавства.

Обов'язковому погодженню з органами, установами та закладами санепідслужби підлягають проектно-планувальні документи різних рівнів:

- генеральна схема розміщення та розвитку продуктивних сил України;
- генеральна схема розселення населення України;
- схеми розвитку та розміщення галузей народного господарства та галузей промисловості;
- схеми та проекти районного планування (регіону, області);
- схеми територіально-виробничих комплексів, курортних районів, територіальні комплексні схеми охорони природи;
- генеральні плани міст, сільських поселень; проекти розміщення будівництва; проекти приміських та курортних зон; проекти планування промислових зон та вузлів;
- проекти детального планування і забудови;
- проекти окремих будівель та споруд;
- схеми і проекти інженерного обладнання та благоустрою населених пунктів (водопостачання, каналізування, санітарної очистки та ін.).

При розгляді проектів планування та забудови міських та сільських поселень гігієнічній експертизі підлягають рішення щодо територіального, соціального, комунально-побутового, промислового розвитку населеного

пункту, планувальної структури, функціонального зонування, інженерного забезпечення та інженерної підготовки території, інфраструктури, транспортного забезпечення, організації всіх видів відпочинку, раціонального використання природних ресурсів і охорони навколишнього середовища як на першу чергу, так і на розрахунковий та прогнозний строки.

При виборі земельних ділянок під будівництво, затвердженні норм проектування, проектів планування і забудови населених пунктів, введенні в експлуатацію житлових будинків, будівель культурно-побутового призначення, промислових та інших підприємств і споруд потрібен обов'язковий експертний висновок органів та установ санітарно-епідеміологічної служби за встановленою формою.

При виборі земельних ділянок під новий населений пункт або його розбудову вимагається оцінка умов, що мають гігієнічне значення:

- аналіз природно-кліматичних умов з комплексною оцінкою сонячної радіації, вологості, температурного та вітрового режиму на всій території, що підлягає забудові; оцінка потенційної здатності природного середовища до самоочищення;
- аналіз відповідності якості навколишнього середовища (атмосферне повітря, водні ресурси, ґрунт) гігієнічним нормативам;
- забезпечення радіаційної безпеки території для проживання населення на основі результатів дозиметричного та радіометричного досліджень ґрунту, рослинності, водних ресурсів та ін.;
- виявлення та оцінка природних та штучних біогеохімічних провінцій, що можуть несприятливо впливати на здоров'я населення;
- можливість організації централізованого водопостачання, каналізування, ефективного очищення та знешкодження промислових, господарсько-побутових та спеціальних відходів;
- особливості інженерної підготовки території та організації благоустрою, можливості створення системи озеленення міст і приміського зеленого поясу;

- забезпечення нормативної потреби населення в короткочасному та тривалому відпочинку;
- наявність резервних територій, які забезпечать перспективи розвитку населеного пункту з урахуванням прогнозованої чисельності населення за межами розрахункового строку;
- забезпечення можливості формування планувальної структури та функціонального зонування території населеного пункту відповідно до містобудівних та гігієнічних вимог.

Перераховані вище дані повинен подавати замовник.

Населені пункти слід розташовувати на територіях, які відповідають основним гігієнічним вимогам, зі спокійним, малопересіченим рельєфом, що має схили, достатні для природного стоку атмосферних опадів (1-6%). Малоприсадибними в санітарно-гігієнічному відношенні є ділянки, що затоплюються, підтоплюються, мають високий рівень ґрунтових вод та нахил більше 30%.

Оцінку придатності території для розміщення населених пунктів, промислово-цивільного будівництва та місць масового відпочинку населення потрібно проводити відповідно до критеріїв.

При невідповідності якості природних факторів (рельєф, метеорологічні умови, водні ресурси і т. ін.) містобудівним та санітарно-гігієнічним вимогам необхідно передбачати заходи щодо інженерної підготовки території відповідно до ДБН 360-92* «Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень».

Кліматичні умови (температура повітря, вітровий режим, сонячна радіація і т.ін.) мають відповідати будівельним нормам та правилам, оскільки вони визначають систему та вид забудови, що забезпечує оптимальні гігієнічні умови проживання населення (інсоляцію, провітрювання, захист від вітру та ін.).

У населених пунктах з незадовільними умовами самоочищення природного середовища (туманоутворення, низькі температурні інверсії і т. ін.)

і високим потенціалом забруднення атмосфери забороняється розміщувати підприємства I та II класу небезпеки.

При розміщенні нових поселень поблизу водоймищ-охолоджувачів АЕС або інших великих енергетичних об'єктів необхідно передбачати планувальні заходи для виключення можливості штучного туманоутворення над житловою зоною.

II. Виконання практичних завдань:

1. Ознайомитись з даним теоретичним матеріалом.
2. Визначити державні санітарні правила планування організації та функціонального зонування території населеного пункту (Населений пункт обирає студент).

Вимоги до планувальної організації та функціонального зонування території населеного пункту. Планувальна структура населеного пункту формується відповідно до його народногосподарського профілю та ролі в системі розселення (місто-центр, населені пункти переважно адміністративного, наукового, транспортного, промислового, сільськогосподарського, курортного, культурно-історичного профілю).

Основний гігієнічний принцип планувальної організації території нових поселень чи тих, що підлягають реконструкції, полягає у функціональному зонуванні, яке передбачає раціональне взаєморозміщення всіх елементів населеного пункту і забезпечує сприятливі умови життя, праці та відпочинку населення.

Функціональне зонування території населеного пункту здійснюється на основі комплексної оцінки природних ресурсів, аналізу розташування існуючих та перспективних підприємств з урахуванням їх спеціалізації, інженерно-будівельних умов містобудування, санітарно-гігієнічного стану території, наявності зовнішніх транспортних зв'язків, рекреаційних ресурсів та ін.

Відповідно до діючих будівельних норм та правил територія населеного

пункту з урахуванням переважного функціонального використання поділяється на:

- сільбищну територію — для розміщення житлового фонду, громадських будівель та споруд, установ соціального, культурного та побутового призначення, внутрішньосільбищної вулично-дорожньої та транспортної мереж, зелених насаджень та місць громадського користування, окремих комунальних та промислових об'єктів, будівництво яких допускається поблизу житлової забудови;

- виробничу територію — для розміщення промислових підприємств і пов'язаних з ними об'єктів, комплексів наукових установ з дослідними виробництвами, комунально-складських об'єктів (баз, складів, гаражів, автопарків, трамвайних, тролейбусних депо і т. ін.), підприємств по виробництву та переробці сільськогосподарських продуктів, створення санітарно-захисних зон промислових підприємств, об'єктів зовнішнього транспорту, шляхів позаміського та приміського сполучення;

- ландшафтно-рекреаційну територію, що охоплює приміські ліси, лісопарки, лісозахисні смуги, водоймища, зони відпочинку та курортні зони, землі сільськогосподарського використання та інші, які разом з парками, садами, скверами, бульварами сільбищної території формують систему озеленення та оздоровчих зон.

У межах зазначених територій виділяються зони різного функціонального призначення — житлової забудови, громадських центрів, промислові, наукові, науково-виробничі, комунально-складські, зовнішнього транспорту, масового відпочинку, курортні (при наявності лікувальних ресурсів).

Підсобні господарства підприємств, організацій і установ, а також ділянки для колективних садів і городів повинні розташовуватись на приміській території, за межами санітарно-захисних зон промислових, сільськогосподарських підприємств і споруд на відстані не менше 300 м від межі резервних територій для розміщення перспективного будівництва, передбаченого генпланом населеного пункту, зон санітарної охорони

господарсько-питних водопроводів (І і ІІ пояс), водоохоронних зон річок, водосховищ, а також від меж ділянок санаторно-курортних та оздоровчих установ.

Лікарняні містечка спеціального профілю (протитуберкульозні, психіатричні і т. ін.), будинки для інвалідів і людей похилого віку, призначені для перебування хворих і підопічних протягом тривалого часу слід розташовувати відокремлено, за межами населеного пункту в зеленій зоні не ближче 1000 м від межі житлової забудови, оздоровчих та санаторно-курортних установ.

3. Описати санітарні класифікації підприємств, виробництв та споруд і розміри санітарно-захисних зон для них хімічні підприємства та виробництва (на вибір студента).

4. На основі методичного посібника з оцінки впливу на довкілля при будівництві та реконструкції автодоріг, описати розроблені заходи, спрямовані на запобігання негативного впливу, та пошуки компенсаторних механізмів спираючись на міжнародний досвід розробок з ОВД при будівництві автошляхів.

5. Оформити звіт і захистити роботу.

Запитання для самоконтролю:

1. Вимоги до охорони навколишнього середовища населених пунктів і зон рекреації:

- а) охорона атмосферного повітря населених пунктів;
- б) охорона водних ресурсів;
- в) охорона ґрунту;
- г) захист від шуму та вібрації;
- д) захист від електромагнітних випромінювань;
- є) захист від іонізуючого випромінювання.

Література:

1. Про затвердження Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх оцінки та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України. Положення Кабінету Міністрів України. Документ 560-2011-п, чинний, поточна редакція. Редакція від 07.08.2018, підстава — 608-2018-п. [Електронний ресурс] / КМУ. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/608-2018-%D0%BF>
2. Про внесення змін до Форми проектної заявки на проект, який може реалізовуватися за рахунок коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад. Документ z0758-18, чинний, поточна редакція. Прийняття від 13.06.2018 Наказ Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, (Остання подія — набрання чинності, відбулась 17.07.2018). [Електронний ресурс] / Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0758-18>
3. Про архітектурну діяльність: Закон України. Документ 687-XIV, чинний, поточна редакція. Редакція від 18.12.2017, підстава — 2059-VIII). [Електронний ресурс] / ВРУ. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-14>
4. Підготовка звіту з оцінки впливу на довкілля при будівництві та реконструкції автодоріг: методичний посібник / [Зуб Л.М., В.А. Костюшин, В.О. Хрутьба, Г.М. Левіна, Є.Д. Сумський, О.В. Пилипович, Є.В. Костюшин, С.А. Матус, Т.С. Ямелинець, М.Б. Галайко]. – Київ, 2019. – 108 с.

Практична робота № 12 ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ТА УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ: АНАЛІТИЧНИЙ ПОРІВНЯЛЬНИЙ ОГЛЯД ЄВРОПЕЙСЬКОГО Й УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ В УКРАЇНІ

Мета: характеризувати порядок розгляду питання впровадження в Україні інституту оцінки впливу на навколишнє середовище європейського зразка.

Актуалізація опорних знань:

1. Директива 2001/42/ЄС Європейського парламенту і Ради ЄС від 27 червня 2001 року стосовно оцінки впливу на навколишнє середовище певних планів та програм.

2. Директива 2003/35/ЄС щодо участі громадськості в підготовці певних планів та програм, що стосуються довкілля, та змін, які стосуються участі громадськості та доступу до правосуддя до Директив 85/337/ ЕЕС та 96/61/ЕС.

3. Конвенції Європейської економічної комісії ООН про доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя у питаннях, що стосуються довкілля.

План:

1. Вступ.
2. Обговорення актуалізації опорних знань.
3. Виконання практичних завдань.

Зміст заняття

I. Обговорення теоретичних питань у вигляді бесіди Основа бесіди:

Виробництво товарів і надання послуг для задоволення глобальних потреб людства спричинило низку видів діяльності, які виснажили природні ресурси планети і в багатьох випадках привели до значного погіршення стану довкілля через забруднення. Така діяльність, здійснена в гонитві за

економічним розвитком, спричинила зникнення багатьох видів рослин і тварин, і зараз загрожує існуванню самої людини, якщо не буде контрольована. Протягом 50-их і 60-их років ставало все більше очевидним те, що багато промислових та інших проектів спричиняють небажані наслідки для довкілля. Саме це, а також визнання сумнівів щодо здатності планети витримати всю цю діяльність і пов'язані з нею екологічні проблеми, які є спільними на рівні спільнот, країн, регіонів чи на міжнародному рівні, змусило керівництво багатьох країн шукати механізм оцінки екологічних наслідків значних проектів і планів на етапі, що передують формальному затвердженню їхньої реалізації.

Конгрес Сполучених Штатів Америки був одним з перших у цій сфері, і в січні 1970 року прийняв законодавчий акт широкої дії – Національний акт про екологічну політику – згідно якого міждисциплінарне оцінювання потенційних впливів на довкілля значних проектів, які фінансуються федеральним урядом, є обов'язковим. Це дало поштовх до створення формального процесу, відомого як оцінка впливу на навколишнє середовище. Від часу прийняття цього акта національне законодавство про оцінку впливу на навколишнє середовище в усьому світі значно розвинулося, і на сьогодні практично немає країни у світі, чия правова база не використовувала б цього інструмента у сфері контролю за здійсненням діяльності.

Спочатку національні процедури проведення оцінки впливу на навколишнє середовище значно відрізнялися у різних країнах. Втім з часом на міжнародному рівні була розроблена модель оцінки впливу на навколишнє середовище на основі найкращих практик та найефективніших рішень.

У 1987 році Керівна рада Програми ООН із захисту довкілля затвердила перелік цілей і принципів щодо оцінки впливу на навколишнє середовище і порекомендувала розглядати їх як підставу для здійснення оцінки впливу на навколишнє середовище (UNEP/GC.14/17, Annex III). Цього ж року Генеральна асамблея ООН схвалила ці цілі і принципи, а також рекомендації Керівної ради щодо їхнього застосування (Резолюція Генеральної асамблеї 42/184 від 11 грудня 1987 року UN A/42/821/Add.5.).

Відповідно до цього документа, «оцінка впливу на навколишнє середовище — це процес аналізу позитивних та негативних впливів на довкілля запропонованого проекту, плану чи діяльності. Конкретною метою оцінки є надання тим, хто приймає рішення, інформації, яка дозволяє включити питання охорони довкілля у процес прийняття рішення щодо схвалення, відхилення чи зміни проекту, плану чи діяльності, які перебувають на стадії розгляду.»

Керівна рада Програми ООН із захисту довкілля охарактеризувала оцінку впливу на навколишнє середовище як «цінний засіб інтеграції питань збереження довкілля та природних ресурсів у реалізацію планів та програм, що своєю чергою допомагає уникнути потенційно негативних впливів» і висловила вимогу «що Цілі та Принципи повинні використовуватися як основа для розробки відповідних національних засобів, включаючи законодавство, а також для міжнародної співпраці у сфері оцінки впливу на навколишнє середовище, включаючи подальші міжнародні угоди».

Цілі і принципи в основному базувалися на досвіді застосування Національного акта про екологічну політику у США і Директиви Ради ЄС 85/337/ЕЕС від 27 червня 1985 р. щодо оцінки впливу на навколишнє середовище певних державних і приватних проектів (Директива про ОВНС). З іншого боку самі цілі і принципи слугували моделлю подальшого розвитку оцінки впливу на довкілля в Європі. 25 лютого 1991 року у фінському місті Еспо була підписана Конвенція Європейської економічної комісії ООН про оцінку впливу на довкілля у транскордонному контексті (Конвенція Еспо). Хоча Конвенція Еспо в основному зосереджується на транскордонних процедурах, втім вимагає затвердження національної процедури оцінки впливу на навколишнє середовище, яка повинна відповідати певним вимогам.

З огляду на ключову роль участі громадськості в оцінці впливу на навколишнє середовище, особливо важливим було затвердження у данському місті Оргус 25 червня 1998 року Конвенції економічної комісії ООН про

доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя у питаннях, що стосуються довкілля (Оргуська конвенція). Оргуська конвенція не лише запровадила інші обов'язкові аспекти у процедуру участі громадськості в рамках оцінки впливу на довкілля, але також задекларувала необхідність запровадження можливостей для доступу до правосуддя у цій сфері.

У результаті аналізу 26 жовтня 2012 р. Європейська комісія висунула пропозицію щодо перегляду Директиви про ОВНС. Ця пропозиція зараз проходить передбачену законодавством процедуру, коли Рада, яка представляє уряди країн-членів ЄС та Європейський парламент, який представляє громадян ЄС, спільно вирішать питання стосовно масштабів перегляду. Усі вищезгадані законодавчі акти зробили значний внесок у гармонізацію національних процедур оцінки впливу на довкілля. Ані конвенції, ані директиви ЄС (на відміну від постанов ЄС) за своєю природою не вимагають повної стандартизації національних процедур. Втім вони запровадили певну модель сучасного закону про ОВНС, яка вдосконалюється вже багато років і виявилася дуже ефективною і такою, що підходить сучасній європейській країні, що живе за принципами ринкової економіки та верховенства права. Ця модель базується на певних вимогах, яким має відповідати національне законодавство. Ці вимоги створюють базу, яка з одного боку забезпечує існування сучасної, справедливої та ефективної системи екологічно безпечного контролю за здійсненням діяльності, а з іншого боку допускає певну гнучкість у створенні національної бази, яка б підходила до конкретних умов кожної країни.

II. Виконання практичних завдань

1. Описати порядок залучення громадськості до обговорення питань щодо прийняття рішень, які можуть впливати на стан довкілля.

2. Заповнити таблицю відповідності законодавства України Директиві 2011/92/ЄС Європейського парламенту та Ради від 13 грудня 2011 року про оцінку впливу окремих державних і приватних проектів на навколишнє

середовище (табл. 6).

Таблиця 6 – Відповідність законодавства України Директиві 2011/92/ЄС Європейського парламенту та Ради від 13 грудня 2011 року про оцінку впливу окремих державних і приватних проектів на навколишнє середовище

Стаття Директиви ЄС	Переклад українською (на основі офіційного перекладу наданого Мінюстом)	Законодавство України (в т.ч. проекти)	Рівень відповідності (частково/ повністю)	Потреба у змінах законодавства України
1.1	Ця Директива застосовується для оцінки наслідків впливу на навколишнє середовище громадських і приватних проектів, які можуть значно впливати на середовище.			
1.2	Для цілей цієї Директиви: „проект” означає: - виконання будівельних робіт або інших інсталяцій чи схем, - інші втручання в природне середовище і ландшафти, включно з видобуванням мінеральних ресурсів;	ДБН А.2.2-1-2003 Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд	частково	Внести зміни до ЗУ "Про охорону навколишнього природного середовища" від 25.06.1991 № 1264-12; ЗУ «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17 лютого 2011 року № 3038-VI; ЗУ "Про екологічну експертизу" від 09.02.1995 № 45/95-ВР; Доповнити Перелік видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, затверджений постановою КМУ від 27 липня 1995 р. № 554
...				

Питання для самоконтролю:

1. Критерії визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля.
2. Критерії визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля.

Література:

1. Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля. Постанова КМУ від 13 грудня 2017 р. № 1010.
2. Оцінка впливу на довкілля та участь громадськості: аналітичний порівняльний огляд європейського й українського законодавства та рекомендації щодо впровадження європейських стандартів в Україні. Львів: ЕПЛ, 2013. – 96 с.

Практична робота № 13 ОКРЕМІ ВИПАДКИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ГРОМАДСЬКІ СЛУХАННЯ У ПРОЦЕДУРІ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ТА ЙОГО АНАЛІЗ

Мета: ознайомитись і знати прозорість процедури та участь у ній громадськості є загальновизнаними міжнародними елементами процедури оцінки впливу на довкілля, вироблені майже п'ятдесятилітнім досвідом, які суттєво впливають на досягнення позитивного екологічного результату процедур. Проаналізовані ситуації або кейси (від англійського слова «case», що означає випадок, приклад), дають можливість висловити ряд пропозицій методичного та організаційного характеру для уповноважених органів, суб'єктів господарювання та представників громадськості, спрямовані на організацію та участь у громадських слуханнях таким чином, що максимально сприяє досягненню мети оцінки впливу на довкілля, а саме – запобігання шкоді

довкілля, забезпечення екологічної безпеки та охорони довкілля.

Актуалізація опорних знань:

1. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 29, ст.315)

2. Про затвердження Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх оцінки та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України : положення документ 560-2011-п, чинний, поточна редакція. Редакція від 07.08.2018, підстава — 608-2018-п. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/608-2018-%D0%BF>

План:

1. Вступ.
2. Обговорення актуалізації опорних знань.
3. Обговорення теоретичних питань
4. Виконання практичних завдань.

Зміст заняття

I. Обговорення теоретичних питань

1. Про оцінку впливу на довкілля. Закон України / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 29, ст.315.

2. Про затвердження Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх оцінки та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України. Документ 560- 2011-п, чинний, поточна редакція. Редакція від 07.08.2018, підстава — 608-2018-п. Положення Кабінету Міністрів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/608-2018-%D0%BF>

3. Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля / Постанова КМУ від 13 грудня 2017 р. № 1026

4. Єдиний реєстр із оцінки впливу на довкілля [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: <http://eia.menr.gov.ua/search>

II. Виконання практичних завдань

1. На основі аналізу даних (кейсів) Єдиного реєстру із оцінки впливу на довкілля необхідно визначити, чи завжди оптимально обирають місце проведення громадських слухань, уповноважені органи та суб'єкти господарювання, і чи є це приводом та наслідком відсутності чи низької явки громадськості на таких слуханнях.

Кейс 1.1. Громадські слухання ПАТ «Укргазвидобування»

У зв'язку із необхідністю продовжити дозволи на користування надрами літом 2018 ПАТ «Укргазвидобування» провело значну кількість громадських слухань у процедурах оцінки впливу на довкілля. Для оптимізації свого часу і ресурсів уповноважений орган та ПАТ «Укргазвидобування» орендували у обласних центрах приміщення готелів, де на один день планували до п'яти громадських слухань у різних процедурах оцінки впливу на довкілля. До прикладу, на 16 липня 2018 року у приміщенні Reikartz Харків (м. Харків, вул. Садова, 4) було сплановано проведення громадських слухань щодо видобування вуглеводнів у Східно-Медведівського родовищі о 9:00, щодо Єфремівського родовища о 11:00, щодо Мелихівського родовища о 13:00, щодо Співаківського родовища о 15:00, щодо Медведівського родовища о 17:00. За даними Google відстань від місця розташування окремих родовищ до Харкова становила понад сто кілометрів.

Кейс 2.1. Громадські слухання щодо рубок на Сумщині

Схожою є ситуація і під час оцінки впливу на довкілля рубок лісгоспами Сумщини. В один день в Сумах проводились громадські слухання щодо планованої діяльності трьох різних комунальних лісгосподарських підприємств, на які не з'явився жодний представник громадськості, окрім представника МБО «ЕкологіяПраво-Людина». На запитання, з чим пов'язане проведення слухання в облцентрі, а не в районних центрах, представники суб'єктів господарювання пояснили, що так буде зручніше проектанта

Посилання : Громадські слухання ОВД в УКРАЇНІ: ЩО? ДЕ? КОЛИ? – Інформаційний дайджест

Кейс 3.1. Громадські слухання у процедурі оцінки впливу на довкілля планованої діяльності ТзОВ “Харків-Еко” “Ділянка по утилізації ртутьвмісних відходів і виробництва ртуті по вул. Лодзькій, 7-А в м. Харків”⁹. ТзОВ “Харків-Еко” висловило намір відкрити підприємство із переробки ртутьвмісних відходів – відходів першого класу небезпеки – в межах міста Харків. У оголошенні про початок громадського обговорення щодо часу і місця проведення громадських слухань було зазначено таке: «Громадські слухання (перші) відбудуться 15.03.2019 р. о 13:00 у СП ДЛОЦ "Сонячний" РФ "ПЗ" АТ "Укрзалізниця" м. Харків, с. Пятихатки, Белгородське шосе». Заплановане місце проведення громадських слухань знаходилося на іншому кінці м. Харків, на відстані приблизно в тридцять кілометрів від планованого місця розміщення підприємства. За даними Google час проїзду до місця громадських слухань від житлової забудови у районі планованого розміщення об’єкта громадським транспортом становить дві години.

Кейс 4.1. Громадські слухання по видобутку торфу на Житомирщині Громадські слухання ТОВ «Софія-Гамма» щодо видобутку торфу на родовище «Граничне» та родовищі «Ямни» проводились не в одному із населених пунктів, які розташовані поблизу безпосереднього місця планованої діяльності, а в центрі Словечанської ОТГ у смт. Словечно. Жодного рейсового громадського транспорту у час проведення громадських слухань з населених пунктів, розташованих біля місця планованої діяльності немає, якість автодоріг дуже погана, і більше того один з таких населених пунктів знаходиться в іншому районі Житомирщині. У зв’язку із цим, на слуханнях не були взагалі присутні місцеві мешканці, яких буде торкатись планована діяльність.

Посилання : Оголошення про початок громадського обговорення (№: 20181081879/8762, оприлюднено 21.02.2019), <http://eia.menr.gov.ua/uploads/documents/1879/reports/bd347242a06e70c7832ae552b4e14881.pdf>;

Як Житомирська ОДА оцінює вплив на довкілля торфовидобутку? <http://epl.org.ua/announces/yakzhytomyrska-oda-otsinyuye-vplyv-na-dovkillya-torfovydobutku/>

Питання для самоконтролю:

1. Розкрити зміст поняття – обґрунтування вибору місця проведення громадських слухань, уповноваженими органами та суб'єктами господарювання, є приводом чи наслідком відсутності чи низької явки громадськості на слуханнях.

2. Знати призначення Єдиного реєстру із оцінки впливу на довкілля.

3. Знати поняття планована діяльність.

Література:

1. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 29, ст.315.

2. Про затвердження Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх оцінки та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України. Положення Кабінету Міністрів України Документ 560- 2011-п, чинний, поточна редакція. Редакція від 07.08.2018, підстава — 608-2018-п. [Електронний ресурс] / КМУ. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/608-2018-%D0%BF>

3. Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля. Постанова КМУ від 13 грудня 2017 р. № 1026.

Практична робота № 14 ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОЦЕДУРИ ОВД: АНАЛІЗ І ПРОПОЗИЦІЇ

Мета: користуватися нормативною та законодавчою базою для розробки матеріалів оцінки впливів на довкілля (ОВД); аналізувати інформацію щодо складання окремих підрозділів розділу ОВД; складати окремі підрозділи розділу ОВД для певного об'єкта або ситуації; складати Заяву про наслідки господарської діяльності, на основі існуючих вимог законодавства та підзаконних актів, готувати та подавати документи на оцінку впливу на

довкілля. Огляд проблемних питань. Концептуальні прогалини Закону. Ризики, що виникають при застосуванні Закону. Коли можуть відмовити у наданні Висновку.

Актуалізація опорних знань:

1. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 29, ст.315).

2. Про затвердження Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля.

План:

1. Вступ.
2. Обговорення питань актуалізації опорних знань.
3. Термін «громадські слухання», структура і зміст.
4. Виконання практичних завдань.

Зміст заняття

I. Обговорення теоретичних питань

Основа бесіди:

1. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 29, ст.315).

2. Постанова КМУ від 13 грудня 2017 р. № 989 , Про затвердження Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля.

3. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку», від 20.03.2018, Номер 2354-VIII.

Нову модель оцінки впливу на довкілля запровадили в Україні Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» було введено в дію 18 грудня 2017 року з метою наближення до європейських стандартів та у зв'язку з міжнародними зобов'язаннями України, які випливають з Конвенції про доступ до інформації, Конвенції про оцінку впливу на довкілля у транскордонному контексті, Протоколу про приєднання України до Договору про заснування

Енергетичного Співтовариства, Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Нині висновок про ОВД – це основний дозвільний документ в Україні, який підприємство має отримати в процесі оцінки впливу на навколишнє середовище. Закон про ОВД фактично змінив фінансову модель планування діяльності. Адже тепер інвестор ще до початку проектувальних робіт має провести детальний аналіз впливу на довкілля, оцінити всі альтернативні варіанти, врахувати думку громадськості та отримати відповідні висновки від уповноважених органів. І лише після цього - приступити до проектування виробництва.

Коли можуть відмовити у наданні Висновку?

Бізнес лише починає освоювати процедуру отримання Висновку про ОВД. І практика показує, що самотійно виконати всі процедурні вимоги Закону досить не просто. Серед основних причин відмови у наданні Висновку є відсутність у Звіті:

- опису основних характеристик планованої діяльності;
- опису факторів довкілля, які ймовірно зазнають впливу з боку альтернативних варіантів планованої діяльності;
- опису та оцінки можливого кумулятивного впливу;
- підтверджуючих документів інженерного забезпечення.

Також досить поширеною причиною відмови є неподання повідомлення про плановану діяльність до уповноваженого територіального органу Мінекології.

Висновок отримано – що далі?

Рішення про провадження планової діяльності має бути прийнято відповідним органом протягом 5 років з часу видання Висновку, інакше він втратить силу.

Звертаю увагу, що Висновок про ОВД обов'язково містити умови, яких необхідно дотримуватися під час діяльності підприємства. Крім того, досить часто висновок може передбачати необхідність післяпроектного моніторингу – із зазначенням порядку, строків та вимог до такого моніторингу.

За потреби, суб'єкт господарювання та уповноважений територіальний орган можуть узгоджувати вжиття додаткових заходів і дій із запобігання чи зменшення впливу господарської діяльності на довкілля.

Однак, якщо впродовж роботи об'єкта буде виявлений «значний негативний вплив» на життя і здоров'я населення чи довкілля, «за порушення законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля» суд може скасувати рішення про провадження планованої діяльності суб'єкта господарювання та припинити роботу об'єкта.

Йдеться про порушення екологічних умов, передбачених у висновку, рішенні про провадження планованої діяльності або проектах будівництва чи реконструкції. При цьому, може бути зупинена експлуатація всього підприємства або окремих підрозділів. Підстави для цього не вичерпні, що створює ризик довільного застосування санкцій.

Замість висновків

На завершення варто зазначити, що висновок про ОВД – це лише одна із необхідних складових для законної роботи іноземного інвестора в Україні, поряд із купою іншої документації, залежно від сфери діяльності підприємства, - таких як технічний регламент, сертифікація на експорт-імпорт товарів, технічні умови на продукцію, ліцензії, дозволи (у т.ч. на викиди) та багато іншого.

Тим не менше, сьогодні висновок про ОВД став для підприємства основним документом з екологічних питань і саме він впливає на вірогідність отримання інших дозволів (наприклад, дозволу на проведення будівельних робіт).

Важливим є те, що тепер ОВД здійснюється ще до початку реалізації будь-якого проекту, а не на етапі його затвердження. Відтак відбувається комплексна оцінка усіх факторів, які можуть впливати на бізнес – і це, безумовно, стратегічний крок уперед. Сьогодні інвестори в Україні отримали можливість ще до початку проектувальних робіт оцінити та зважити всі економічні, технічні та екологічні ризики. І таким чином убезпечити себе від

зайвих перевірок, скарг та інших проблем, які знижують прибутковість бізнесу.

II. Виконання практичних завдань

1. Описати сценарій проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля (рис. 1).

Суб'єкт господарювання:

АГРОФІРМА "АВІС"

ДОСЬЄ	ФІНАНСИ	ІСТОРІЯ	ВІДОМОСТІ	ПУБЛІКАЦІЇ	СУДИ	ЛІЦЕНЗІЇ	ПОДАТКОВА	ЗВ'ЯЗКИ	ЗЕД
Назва компанії		АГРОФІРМА "АВІС"							
Організаційно-правова форма		ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО							
ЄДРПОУ		21332083							
Статус		Обмежений доступ. Зареєструйтесь							
(Активний, в процесі закриття, закритий, майже банкрут, статутний капітал)									
Село		Гуменці							
Адреса		32325, Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський район, село Гуменці, ВУЛИЦЯ ВЕРБЕЦЬКЕ ШОСЕ, будинок 1							
Уповноважені особи		РУДЕНКО ВОЛОДИМИР ВІКТОРОВИЧ - керівник РУДЕНКО ВОЛОДИМИР ВІКТОРОВИЧ - підписант							
Засновники		двісті двадцять три акціонери Розмір внеску до статутного фонду (грн.)**** **, КІНЦЕВИЙ БЕНЕФІЦІАРНИЙ ВЛАСНИК (КОНТРОЛЕР) - БАХМАТЮК ОЛЕГ РОМАНОВИЧ , ; ПЕЧЕРСЬКИЙ Р-Н М. КИЇВ ВУЛ. КОВПАКА БУД. **** КВ. **** Розмір внеску до статутного фонду (грн.)**** **,							
Статутний капітал		Обмежений доступ. Зареєструйтесь							
Види діяльності		01.47 Розведення свійської птиці 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур 01.49 Розведення інших тварин ** ** ** усі види діяльності доступні після реєстрації							
Судові справи (Судові справи, в яких компанія може бути стороною або фігурантом)		Справа	Форма	Суд					
		676/2155/18	Цивільне						
		676/2155/18	Цивільне						
		922/402/13-г	Господарське						
		922/402/13-г	Господарське						
		922/402/13-г	Господарське						
		Усі судові справи доступні після реєстрації							

Рисунок 1 – Інформаційні матеріали

2. Провести фрагмент громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля даного ПАТ.

Питання для самоконтролю:

1. Якими способами уповноважений центральний орган або

уповноважений територіальний орган забезпечує проведення громадських слухань у процесі громадського обговорення планованої діяльності?

2. Ким визначається Організатор громадських слухань?
3. Функції Організатора громадських слухань.
4. Чим визначається кількість громадських слухань?
5. Обов'язки Голови-організатора громадських слухань.

Література:

1. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 29, ст.315.
2. Про затвердження Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля. Постанова КМУ від 13 грудня 2017 р. № 989.
3. Про стратегічну екологічну оцінку: Закон України від 20.03.2018, Номер 2354- VIII.

Практична робота № 15 ВИКОНАННЯ УКРАЇНОЮ МІЖНАРОДНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ З ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Мета: аналізувати особливості стандарту проведення оцінки впливу на довкілля є надзвичайно важливим для захисту навколишнього середовища від можливих наслідків діяльності, а також забезпечення прав людини на доступ до екологічної інформації та участь у прийнятті рішень, що безпосередньо можуть її стосуватися. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» 185 втілює найкращу європейську практику і допомагає Україні стати на крок ближче до членства в ЄС шляхом виконання зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію.

Актуалізація опорних знань:

1. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля». Відомості

Верховної Ради (ВВР), 2017, № 29, ст.315).

2. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку», від 20.03.2018, Номер 2354-VIII.

План:

1. Вступ.
2. Обговорення і актуалізація опорних знань.
3. Основні витрати на проведення оцінки впливу на довкілля.
4. Виконання практичних завдань.

Зміст заняття

I. Обговорення теоретичних питань

Основа бесіди: законодавство. Серед них важливе місце займають питання захисту навколишнього середовища, а особливо питання оцінки впливу на довкілля. Остаточно питання було врегульовано лише з введенням в дію 18 грудня 2017 року Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» (далі – Закон). Важливо зазначити, що прийняття закону було необхідним у зв'язку з існуванням певних зобов'язань України відповідно до низки міжнародних документів, серед яких Угода про асоціацію з ЄС, Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості у прийнятті рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська Конвенція), Конвенція про оцінку впливу на довкілля у транскордонному контексті (Конвенція Еспо). Угода про асоціацію з ЄС стала важливим кроком для зближення з Європою.

Серед інших питань співпраці України з ЄС, Глава 6 Угоди (також Додатки XXX та XXXI) регулює співпрацю у сфері навколишнього середовища.

Закон повністю враховує європейський досвід, адже в повному обсязі повторює процедуру, описану у Директиві 2011/92/ЄС Європейського Парламенту з відповідними змінами, внесеними Директивою 2014/52/ЄС. Така процедура передбачає декілька етапів.

Більша участь громадськості забезпечується на етапі громадських

обговорень. Основою такої участі в державах ЄС є ст. 6 та 7 Директиви 2011/92/ЄС з поправками Директиви 2014/52/ЄС. Відповідно до українського законодавства, протягом 20 робочих днів після оприлюднення повідомлення про планову діяльність громадськість може надати уповноваженому органу коментарі, зауваження та пропозиції щодо діяльності. Важливим етапом є проведення громадських обговорень. Зобов'язання щодо їх проведення лягає на уповноважений територіальний орган. Таке обговорення має чіткі часові рамки – не менше 25 та не більше 35 робочих днів з дня офіційного опублікування оголошення про початок громадського обговорення. Такі громадські обговорення не мають створювати лише ілюзію участі громадськості, а мають реально враховуватися державними органами та суб'єктами господарювання. Обов'язковість участі громадськості полягає не у обов'язковості коментарів, зауважень чи пропозицій, а обов'язковому залученні громадськості до процесів, які можуть вплинути на їх життя та здоров'я. Варто зазначити, що суб'єкт господарювання не зобов'язаний враховувати пропозиції та зауваження, адже вони розглядаються та враховуються уповноваженим органом, який складає звіт про громадське обговорення у формі таблиці. Така участь громадськості повністю відповідає стандартам Орхуської Конвенції.

Стандарт проведення оцінки впливу на довкілля є надзвичайно важливим для захисту навколишнього середовища від можливих наслідків діяльності, а також забезпечення прав людини на доступ до екологічної інформації та участь у прийнятті рішень, що безпосередньо можуть її стосуватися. Як бачимо, Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» втілює найкращу європейську практику і допомагає Україні стати на крок ближче до членства в ЄС шляхом виконання зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію.

II. Виконання практичних завдань

1. Скласти сценарій громадських обговорень в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля для організації (рис.2).
2. Проголосити сценарій громадських обговорень в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля для даної організації.

ПОДІЛЬСЬКИЙ ЦЕМЕНТ, ПАТ

Профіль

Карта

Відгуки (0)

☆☆☆☆

Юридична адреса:

32325, Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, с. Гуменці, шосе Хмельницьке, 1а

Фактична адреса:

32325, Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, с. Гуменці, шосе Хмельницьке, 1а

Телефон основний:

(03849) 67215

Телефони контактні:

(03849) 90970

Факс:

(03849) 90190

Електронна пошта:

info@crhukraine.com

Сайт:

www.podcem.com.ua

Про компанію

Керівник:

Козленко Святослав Анатолійович — голова правління

Рік заснування:

1970

Кількість працівників:

537

Банківські реквізити

Код ЄДРПОУ:

00293091

Діяльність підприємства

Галузі по КВЕД

Виробництво цементу

Продукція, послуги

Наша продукція: товарний бетон, панелі перекриття, дорожні та трамвайні плити.

Рекламна інформація

Група компаній «CRH» – провідний виробник цементу, щебню та залізобетонних виробів в Україні. Компанія «CRH» є міжнародною, її діяльність проходить в 31 країні світу. Всього до складу компанії входить близько 3800 підприємств. Головний офіс представництва в Україні розташований в Києві.

Компанія «CRH» постачає продукцію по всій території України, чому сприяє вдале розташування її структурних одиниць. Доставка продукції здійснюється автомобільним та залізничним транспортом. Поставляється у фасованому вигляді або навалом. Цемент фасується в паперові мішки вагою по 25 та 50 кг, також можлива доставка в європакетах та палетах.

Вся продукція є якісною, виготовляється з використанням новітніх технологій. Цемент та інша продукція є сертифікованими. Найбільш вагомою часткою в асортименті компанії займають різні марки цементу та ЗБВ.

Асортимент залізобетонних виробів:

• товарний бетон;

• панелі перекриття;

• дорожні та трамвайні плити;

• інші вироби.

Якість продукції, що виробляє та постачає компанія «CRH», перевірена часом, тому неодноразово використовувалася під час будівництва та реконструкції видатних об'єктів, зокрема стадіону «Арена Львів» та НСК «Олімпійський».

Рисунок 2 – Інформаційні матеріали

Питання для самоконтролю:

1. Громадське обговорення в процесі здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля.
2. Громадське обговорення в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля планованої діяльності, якщо вплив такої діяльності поширюється на дві і більше областей, але менше ніж на третину областей України.

74

3. Порядок проведення громадського обговорення в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля.

Література:

1. Про оцінку впливу на довкілля Закон України / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 29, ст.315.

2. Про затвердження Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля.

3. Про затвердження Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля. Постанова КМУ від 13 грудня 2017 р. № 989.

4. Про стратегічну екологічну оцінку, Закон України від 20.03.2018, Номер 2354- VIII.

5. Алексеева Є. Оцінка впливу на довкілля: рекомендації для суб'єктів господарювання щодо участі громадськості : навч. посібник / за заг. ред. О. Кравченко. – Львів : Компанія «Манускрипт», 2018. – 36 с.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Екологія і закон: екологічне законодавство України : у 2 кн. / відп. ред. В. І. Андрейцев ; голов. ред. В. С. Ковальський ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – Київ : Юрінком Інтер, 1997.

2. Верховна Рада України : офіційний веб-сайт [Електронний ресурс] / Верховна Рада України; Управління комп'ютеризованих систем. – Київ : Верховна Рада України, 1994. – Веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show>

3. Про оцінку впливу на довкілля : Закон України // Відом. Верховної Ради (ВВР), 2017, № 29, ст.315.

4. Про стратегічну екологічну оцінку : Закон України // Відом. Верховної Ради (ВВР), 20.03.18 / Номер: 2354-VIII.

Виробничо-практичне видання

Методичні рекомендації та завдання
для практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«НОРМАТИВНА БАЗА ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

*(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 1 та 2 курсу
денної та 2 курсу заочної форм навчання
за спеціальністю 183 – Технології захисту навколишнього середовища)*

Укладачі: **КОВАЛЕНКО** Юрій Леонідович,
ТЕЛЮРА Наталія Олександрівна

Відповідальний за випуск *Т. В. Дмитренко*
За авторською редакцією
Комп'ютерне верстання *Н. О. Телюра*

План 2019, поз. 105 М.

Підп. до друку 04.02.2021. Формат 60 × 84/16.
Друк на ризографі. Ум. друк. арк. 4,4.
Тираж 50 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017.